Huszonhatodik évfolyam. 134-ik szám.

ELŐFIZETÉS
HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona
Egy hóra ..... 2 korona
VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona
Egy hóra ..... 2 k 40 f.
HIRDETÉSEK.
6-hasábos petit sor egyszer 20 fi. minden következőnek 16 fillér
Nyitttér sora 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:
Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 88.
KIADÓHIVATAL:
Aradi Nyomda Részvény-Társaság.
József főherczeg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1908. | FELELŐS SZERKESZTŐ: STAUBER JÓZSEF. | Péntek, junius 12.

Mai számunk főbb közleményei:

Vezércikk: A vashid és az aradi ipar.
Szterényi a Mávról.
A vashidak.
A t. Házból.
Az elhalasztott vendégszereplés.
Szobrok egymásról.
Arató katonák.
Novák Irénke és a liliomtipró.
Harc a gyermekért.
Összeesküvés a portugál királyi család ellen.
A megdrágitott sör.
Tarkaságok.
A szesz a politikában.
Tárca: Zengeráj, kabaret s egyéb. Irta: Ágai Adolf.

A vashid és az aradi ipar.

Arad, junius 11.

Husz esztendős mult után végre eljutott az aradi vashidak ügye odáig, hogy a munkák fölött árlejtést tartottak. A másodikat, — és szeretjük remélni, hogy az érdemlegeset és az utolsót. Az első árlejtés megsemmisitésére lehetett oka a kereskedelmi minisztériumnak, sőt tagadhatatlan, hogy következésében az üdvös eredményt is hozott. A mostani árlejtés megsemmisitésével azonban a miniszterium már magára vonná az ügy elodázásának, huza-vonájának sulyos felelősségét. A vashidak ügye a legsürgősebbek közé tartozik: nem azért, hogy a vashidak 1911-re, a tervbe vett aradi országos kiállitás idejére elkészüljenek: azért se, mert a várba vezető öreg hidat egy pár év mulva a keresztül-kasul foldozás se óvja meg a leroskadás veszedelmétől. Ez is komoly dolog; de annál jelentősebb az, hogy minden esztendőt, amelylyel ezt az öreg, tisztes multu ügyet későbbre tolják, Arad jövőjéből, haladásából lopnak el. Erre a kormánynak sincs joga.

Most azonban erre nincs kilátás és a város illetékes testületei komolyan foglalkozhatnak az árlejtés fölött való döntéssel. Az ilyen döntés rokontermészetü a birói itéletekkel, s az a tisztelet, amely ebből fakad, magával hozza, hogy az ily döntést kivülről irányitani ne igyekezzenek, utólag pedig ne kritizálják. Az árlejtések többnyire szabályokhoz vannak kötve; sorsukat többnyire a számok végzik el, s rendszerint a legolcsóbb ajánlattevő javára billen a határozat; ehhez nem szükséges bölcsnek lenni s emiatt nem is lehet senkit megszólni.

De a birói itéletnél is vannak esetek, amikor a biró nem maradhat a paragrafusok szoritó keretei között; amikor a törvény betüi ellenére is lelkiismerete szerint mérlegelheti az elébe jutott eseményt. Az árlejtéseknél se kötik a döntő forumokat a rideg számok, s nem lehet mindig parancsoló körülmény, hogy melyik ajánlat a legolcsóbb. Ha igy lenne, az árlejtések elintézése egyszerü számoló müvelet lenne; amelyekhez fölösleges lenne minden szakbizottság és minden erkölcsi testület. Elvégezhetné azt egy számgyakornok, — a törvényhatóság pedig megnyugodnék a megváltozhatatlanba.

A vashidak árlejtését se szabad pusztán a számok egybevetése után, tehát a forma rendelkezései szerint eldönteni. Az itélkezésnél félre nem tolható körülményként, szinte parancsolóan áll elő az: a vashidak munkáit az aradi iparnak kell elnyerni.

Minden körülmények között kötelessége lenne ez a városnak, de most kétszeresen az. A város obligóban van ezzel egy másik, a közel mult hetekben tartott árlejtés révén. A földmivelésügyi palota ügyében a város fölterjesztést intézett a kormányhoz, hogy a munkálatoknál első sorban aradi iparosok ajánlatait vegyék figyelembe. Ez a munkálatok nagyobb részénél meg is történt. Nos, amit Arad a kormánytól elvárt, s amit meg is kapott, abban követnie kell neki is a példát. Ha az állam pénzén épülő palotánál természetesnek találta, hogy az első sorban az aradi vállalkozásnak, az aradi kéznek adjon munkát: akkor nem hagyhatja azt figyelmen kivül oly alkotásnál, amelyhez az aradi polgárok pénze, az aradi forgalom révén befolyó jövedelem adja meg a költség összegét.

Sietünk megjegyezni, hogy az aradi és az idegen ajánlatok között nincs olyan nagy számbeli eltérés, hogy az aradiak előtérbe helyezése a városra nézve nagy kárt jelentene. Ha jelentene is valamit az a különbség, az bőségesen megtérül annak révén, hogy a vállalkozás egész összege Aradon marad, az itteni munkabéreket és fogyasztást gyarapitja. S ha az ipar érdekében jelszavakat szeretünk hangoztatni, a cselekvésnél maradjunk hivek a jelszavakhoz.

Zengeráj, cabaret s egyéb.*

Irta: Ágai Adolf (Porzó.)

Igenis: „Budapest chez nuit.“ Szószerint igy olvastam ezt a hirdetést. A német eredetiben, amelyből kelt, azt jelenti, hogy: „Budapest bei Nacht“ Nyilván a müvészi csarnok (harmadrendü kávéház, vagy pincehelyiség) „igazgatójának“ (a mesterséget megunt szabónak, bukott szatócsnak) a kis fia, aki tanul sséografit és grammairet, forditotta le ilyen hűségesen.

Maguk a müvészek a classicus nyelvek s leginkább a görög felé hajlanak, méltó elégtételére Trefort volt közoktatásügyi miniszterünknek, aki erről a példáról is rámutatott arra a veszedelemre, hogy hová vezet a görög nyelv ismerete. Mentül inkább ficamodik bele a placard olvasó közönség nyelve szeme a csodálatos szavakba: annál biztosabb a hatás. *„Kalloszpinthechromokrene.“* Mi isten csudája lehet ez a szuszfogyasztó, hosszu szó? Váltakozó szinekkel megvilágitott szökőkutacska. Hát még a *„hypomotokylonoforidésa“*? Pastor ur, egy müszerecsen, aki estére higitott korommal keveri be ábrázatát, nappal azonban szőke angol fiu: a térdei közé szoritja a vonót s hegedűjét végig riszáltatja a lószőr szálakon. S ezért nevezkedik ő hypomotokylonoforidésznek. Valami rugott német hellenista szolgáltatja nekik ezeket a cifra jelzőket, mint ahogy immáron faluhelyt is népszerüségre segitette a pano-, dio- és kosmorámát, panoptikumot s kinematographot, melyeknek gazdáját még az én gyerekkoromban „kukucs-német“-nek hivták.

Míg ezekben a nyelvtudomány ragyog, a „müvészeti különlegességek“ elnevezéseiben valóságos tobzódásokat követ el a fantázia, nagyrészt persze szintén Homeros és Tacitus nyelvéből meritvén. Ilyen a xylo-, ferro- és vitrophonista, aki fa és vasdarabokon s pohársoron cimbalmoz. Következnek a gimnasztikusok s instrumentalisták, a légiek és földszintiek, a fogművésznő, a lebegő citerásné, a müharangozó, a seprő-hegedű Wieniawskyja, a drótkötél Sapphója, a különféle királyok, királynők és csillagok, (tűzkirály, tornakirály, galamb- és tudós liba-királynő, észak és déli csillagai) a contorsionista, equilibrista, ventrilequista, az original-fly, aki a lábával sétál a padmalyon mint a légy, a lábzongorás és kézfutó s az állatszelidítők: akik kezdik az oroszlánon s mennek végig az elefánton, ökrön, disznón, farkason, macskán, egaren, le a drosszérozott bolhálig. Ennek a tenger királynak és királynőnek se országa, se hazája; míg a mellükre fűzött számtalan rendjelnek nem tudná urát adni semmiféle Budapesti Közlönye a világnak. Mint az autokrata cárok, ők is önmagukat koronázzák meg. Ezuttal inkább a szavalati s ének müvészetnek ejtem sorát, mint amely legerősebben vonja a közönséget. Mert a bámulás, az csupán hideg élvezet; de a csodálat, az meleg gyönyörüség. Nem tudom, hány ilyen éjjeli mulató tanyával dicsekszik fővárosunk: csak azt látom, hogy, mint az antiquarius boltok, folyton szaporodnak ezek is. És mindannyiban német szó volt az uralkodó, s még ma sem szorult ki végkép; ha ugyan nyelvszámba megy az a tulzott bécsieskedés, torz zsidóskodás, a nagyvárosi zsargonauták volapükje, melyet jobbára csak az avatott ért meg, mint a tolvaj-nyelvet. Az impresa nem válogatós a csábitás eszközeiben. Legszivesebben a bitófára került gazembernek, vagy nehéz összegek öngyilkos sikkasztójának balkézről való özvegyét, vagy pedig azt a heroinát lépteti föl, aki megölte az urát, de az esküdtszék fölmentette. Zongora elé ültetik, mert hát gyermekkorában ezt is tanult. Néhány estére elszegődik a kurta szinpadra, hol „A hős emlékezete“ cimen elver egy silány szerzeményt, hogy egy hét multán, mikor a léha kiváncsiság már ellakott a gyászfátyolos zöngeménnyel, ismét visszasülyedjen a homályba, ahonnan került. Kedvelt tipus a grófnő vagy hercegnő. Midőn kilép a dobogóra, még az estélyi fehér kesztyűjén is ki van himezve a kacskaringós családi cimer, ami a misera plebsnek rettentően tetszik.

Persze, nem tizenöt esztendős hajadonok számára tartják ez előadásokat, bár nem ritkán látni ott szülét, aki csaperedő kis lányát ide hozza magával. „Hiszen nem érti!“ ezzel nyugtatja meg magát, ami igaz is: mert az

* Ágai Adolfnak *„Utazás Pestről—Budapestre“* cimü kötetéből.

Mondhatnák: ilyen elv mellett fölösleges a városnak árlejtést tartani s elegendő, ha a város mindjárt megrendeli az illető munkát a helyi iparosoknál, vállalkozóknál. Ez azonban nem áll meg. Nem szólva arról, hogy az árlejtést a törvény teszi kötelezővé, az ily árlejtések biztosithatják a várost, hogy a helyi ipar nem használja ki ezt az erkölcsi előnyét és hogy a szabad verseny mellett igyekszik a legolcsóbb, legméltányosabb lenni. Amikor a város ezt az árlejtés révén biztositotta, nyugodt lélekkel emelkedhetik felül a számok rideg megitélésén és a közérdek sérelme nélkül részesitheti kedvezményben a maga polgárait, a helyi ipart.

Az alkotás, amelyet Arad husz esztendeig várt s amelyet az ország szine előtt akar fölavatni, annál nagyobb büszkesége lesz a városnak, ha az nemcsak jövendő nagyságunk utját nyitja meg, hanem ha azt minden izében aradi munka pillérezte és kovácsolta egésszé.

Szterényi a Mávról.

A képviselőház ülése.

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesülése. —

Budapest, junius 11.

A folyosó megritkult. Elvonult a katalógus-olvasás felhője s az elengedett büntetés boldog tulajdonosai hazautaztak. A folyosón nagy a harag a miatt, hogy a kormány lapáttal szórja a törvényjavaslatokat. Még Ugron is berzenkedik a miatt, hogy a szeszadó javaslatot, két kö'elet, most kivánja le tárgyaltatni Wekerle miniszterelnök, holott a javaslat átolvasása is eltart két napig. Az ülés megnyitása után nyomban megkezdték a vasuti beruházásokról szóló javaslat tárgyalását. Az első szónok *Supilo*, aki beszédét magyarul olvassa s azt mondja, hogy a kormány mostohán bánik a horvátokkal. A horvát képviselők okvete lenkedései után *Szterényi* József államtitkár reflektált a felszólalásokra s a Magyar Államvasutak-ról tartott hosszu, érdekes beszédet.

Az ülésről ezt a részletes tudósitást adjuk:

(Amihez pofa kell.)

Justh Gyula elnököl az ülésen. Napirenden van a vasuti beruházási javaslat.

Supilo Ferenc magyarul kezdi beszédét, azzal, hogy a javaslat Horvátország jogos érdekeit mellőzi. A horvátokat nem lehet erőszakkal, fenyegetésekkel megfélemliteni. (Nagy zaj.) A kormány a horvát kerdést megoldani nem akarja. (Nagy zaj.)

Közbeszólások: Micsoda beszéd ez!

— *Ehez pofa kell.*

Elnök figyelmezteti Supilot, hogy maradjon a tárgynál.

Supilo Ferenc ezután horvátul folytatja beszédét.

(Horvát világ.)

Babics Gyalszky Ljuba és *Lukinics* Ödön szintén horvátul szólnak a javaslathoz. Ugyan csak horvátul beszélt *Budiszavljevics* és *Mazsuranics* Bogoszláv.

Elnök: A vitát bezárja.

(Szterényi a Mávról.)

Szterényi József kereskedelemügyi államtitkár: A kormány a Máv. ügyeiben mindig a legnagyobb lelkiösmeretességgel járt el, mégis e téren sok támadás éri. Őszintén tárja hát fel a helyzetet, hogy meggyőződést szerezzen mindenki az előfordult forgalmi akadályok okairól. Az á'lamvasutak személyzetéről szól elsősorban. Az alkalmazottak kötelességtudóak, dacára a folyton tartó izgatásoknak. A szervezetről már nem mondhat ennyi jót. 1897 ből való, amikor még a forgalom egyáltalán nem volt ily nagyarányu. A centralizáció nagy hiba s ő hive az egész vonalon a decentralizálásnak. (Helyeslés.) Az utasforgalom 1906. óta 74·7% al szaporodott, a kocsi szaporulat pedig alig 30%. Az áruforgalom gyarapodott 67·8% al, a kocsiszaporulat 66 százalék. Ez magyarazza részint a bajokat. A pályaudvarok befogadó képességéről szól ezután és pedig elsősorban Budapest és Fiume pályaudvarairól. A főváros pályaudvarai a többszöri kibővités dacára sem felelnek meg a forgalomnak. Igy aztán a tolatás sok időt vesz igénybe, ugyanazt a rendezést megfelelő oldalvágányokkal felényi idő alatt lehetne végrehajtani. Nagy a torlódás Fiumében is. Volt idő, hogy 1376 kocsi torlódott meg a pályaudvaron. Est azután megérzi az egész vonal. Beszél ezután a csatlakozó vasutak kérdéséről. Nem az államvasutak miatt nem kaptak Budapest gyártelepei szenet, hanem azért, mert a kassa—oderbergi vasut a határon feltorlódott szenet nem tudta átvenni és továbbitani. (Zaj a horvátoknál.)

Felkiáltások: Micsoda disznóság ez! Legyenek csendben!

— Feltűnően diskurálnak.

Szterényi József: Ezek a szénmizériák igen sok költséget okoznak az államvasutaknak. A kormányt azonban e tekintetben semmiféle mulasztás nem terheli. Tény, hogy az államvasutaknak jövedelmezősége, sajnos, csökkenőben van, legalább is az átmeneti időszakban, amig teljesen ki nem alakulnak a viszonyok. A ki az igazgatóságot mulasztással vádolja, az igaztalan. A máv. igazgatóság mindig nyiltan feltárta a helyzetet, de nem kapta meg a beruházásokra szükséges összeget. Tiz év mulasztását most kellett pótolni. Felsorolja, mi minden történt máris a vasuti személyzet, a forgalmi eszközök, az állomási teljesitő képesség fokozása terén. Mindezzel persze nem mulnak el hirtelen a bajok. Teljesen akkor mulnak el a mizériák, ha majd mindezeket a munkákat végre is hajtják. Az elmult tiz évben 340 milliót ruháztak be, a mostani kormány két évi működése alatt pedig alig tizenhat millióval kevesebbet. Ez a mostani beruházás is csak a mult hiányainak pótlásaira szolgál, de nem elégiti ki azt a szükségletet, a mely majd ezután mutatkozik. A legfontosabb a budapesti pályaudvar-kérdés megoldása. Röviden válaszolni kiván ezután a vita során felmerült észrevételekre. A Boszniával való forgalmunk jobb, mint Ausztriáé. Három csatlakozásunk van és foglalkozik a kormány a pécs—bródi közvetlen összeköttetéssel, mert ez lesz a legrövidebb ut Budapest és Szerajevó között. Az uj báttaszéki vonal is a bródi összeköttetést szolgálja, ugy, hogy Boszniával öt összeköttetésünk lesz, mig Ausztria csak kettővel rendelkezik. Hellebronth Géza felvetette az egri állomás kibővitését. A kormány ezzel gondolni fog, mihelyt a legsürgősebb szükségen segitenek. Mezőfivel szemben visszautasitja, hogy az államvasutak vezetőit személyében támadja. Kijelenti, hogy a balatonvidéki vasutnál egyetlen idegen munkás sincs. A budapesti kikötő kérdéséről kijelenti, hogy valóban a gazdasági önállóság előkészitéséhez tartozik a forgalmi eszközök kiépitése. Ez irányban ismeri a minisztérium kötelességét. De hogy az időpont mikor következik be, azt nem tudja. A terveket nyilván még ez évben nyilvánosságra hozzák. A horvátok kifogásait cáfolja még, azután kéri a javaslat elfogadását.

A Ház ezután ugy általánosságban, mint részleteiben elfogadta a javaslatot.

(Az orvosok ügye.)

Baloghy Ernő ajánlotta ezután elfogadásra a közegészségügy rendezéséről, a községi és körorvosok helyzetének javitásáról szóló törvényjavaslatot.

Berzenyi János a függetlenségi párt nevében elismeréssel adózik a belügyminiszter me-

---

alig anyányi gyermek elfogulatlan hallgatja a már már egyértelmű elmésséget, tiszta szemét rászegezve a művészre, friss arcának egy rándulása nélkül. Tekintete csupán akkor fog tüzet, vonásai csupán akkor gyulnak ki, midőn fejből számol a siámi császár udvari malacs: énekel Mr. Floridor, a dahomeji király valóságos belső uszkára; midőn muzsikális pofozkodást végeznek a brothers Knockabout, és Hainrich Schulze ur husz perc alatt világra szóló minden hirességet mutat be saját magán: Garibaldit, Kossuthot, Deák Ferencet, Vilmos császárt, Bismarckot.

Az efféle mulató helyek anya-intézete Budapesten a „Kék macska", melynek nagyobb volt a hira külföldön, mint Petőfinek, a tokaji bornak, magyar lónak, sőt még mint a tiszaujlaki bajuszpedrőnek, pedig az utóbbival mindenütt kedveskedtek nékem, az Arany szarvtól az északi fokig. Jártak is a csudájára e karmos állatnak. Helyébe azonban inkább oda illett volna a kék disznó. Ami e „dalcsarnok"-ban hangzott, az nem volt nyávogás, az röfögés volt; még pedig olyan, hogy a dragonyos káplár is bele piruhatott.

A nagy sikertől neki buzdulva, a német nyomában magyar dalcsarnok is kelt; hölgytagjai azonban oly megrögzött arénygörcsökben szenvedtek, hogy a vállalat megbukott. Mert mit ér a legbiztosabb amerikai lövő; mit, ha nejének homloka fölött pisztolyával kilikasztja az ászt? Nem ez a „disznó" az, melyet a n. é. közönség kiván. A szemérmes magyar népdal meg ugy illett ide, mint elbizott szilvás kofa kezébe a liliomszál.

Hanem szért a tingeltangel'umban meg van óva a magyar genius. Nincs az a zengő lebuj, melynek német programján elsőnek — mikor senki sincs még ott, s utolsónak — mikor senki sincs már ott: valami talmi Blaháné ne folyatná csöndesen a Maros vizét, vagy a legénynek csókot ne adna egy végből akár tizenhatot is — is, is, is.

A személyzet férfi része jobbára rátermett a mesterségére, noha benne is — mint az ujságirókban — sok a tévesztett existentia. A női — oh, a női rész e! . . . Ő yik egészen a zongorára bizza dalát, melynek ő magyarázó mozdulatokkal csak a szövegét aprózza el, közbe nagyokat sikitva. Kevesében van meg a rhythmikus érzés. Mint a polkázó cirkuszi ló patái alá, folyton vá tikozó tempóban hegedül a banda, hogy azt higyjék a Negusról: érzi s érti az ütemet — Micibella kisasszonynak prestóit és ritartandóit is engedéssel szabályozza a kiséret. De ki is kér tőle dalt? Mimika a fődolog, meg hogy takaros és vig legyen a galambom. Van, aki ifjusága tudatlanságában lép elénk. Szögletesen emelgeti karjait, fanyar hangjából valami gyermeki esdés, szorongó védtelenség sikongása szól hozzánk, ami nagyon ingerli az öreg urakat.

Honnan került e helyre a boldogtalan? Ide menekült, ide tévedt e? Vonzották vagy taszitották? Csalóka hivatásnak csonka szárnyán rebbent e föl, vagy bukott e alá erre a mocskos hidlásra?

Biztosan, hóditó szemérmetlenségének teljes tudatában perdül a dobogóra a másik. Vastagon aláfestett szemei szerte szikráznak. Kebelén, melyet a fűzés művészete, ha sovány, a valónál kerekebbre — ha terebélyes, karcsuvá szorit: a divá keblén már igazi gyémánt csillog. Erős nyomatékkal fekszi meg a homályos példázást, hogy ne tessenek kételkedni. A forduló rim előtt szünetet enged — s a felharsanó hahota bizonyitja, hogy megértették. Refrénjeit a habituék vele éneklik, sőt némelykor a Frl. Polderl egészen a n. é. közönségnek engedi át s most ő tapsol a haligatóságnak. Specialista az önkultusz és Bécs dicsérete. A kisasszony erős reklámot zeng önmagának s tudtunkra adja, mennyire „harbe Godi" ő és — ilyenkor öklére szoritott kezét a válla magasáig kapja fel — milyen „vas gyerek", Bécsnek pedig másа nincs, hozzáfogható csak egy van: Budapest. (Ha Miskolcon dalol, Miskolc; amit Budapesten is, Miskolcon is lelkesedéssel fogadnak.) Csak a bécsi „sán" (genre) — ezt fölibe teszi mindennek, amit báj a szellemmel valaha világgá röpitett. Ilyenkor a Polderl k. a. ugyancsak lebegteti a szoknyécskát és „magas felfogással" játszik — ami meg ingerli az ifiurakat.

Nem hagyhatom emlittetlen azt az iriandi leányt, aki édes arcával, madonnai tekintetével öreget, ifjat egyaránt magába veszejtett. Nem tanult szendeség volt az, mellyel szétnézett ab-

leg érzelmének és humánizmusának, amelylyel a községi és körorvosok helyzetén segitett.

Maniu Gyula: A nemzetiségi párt érdemének vindikálja a javaslat beterjesztését. Erre a legjobb mód gyanánt az orvosi kamarák rendezését jelöli meg. A javaslatot módositásokkal elfogadja.

Az ülés ekkor véget ért.

A VASHIDAK.

*

Ma bontotta föl a városi tanács az aradi vashidak pályázatára beérkezett ajánlatokat, amelyek között nagy figyelmet érdemel az aradi vaggongyár pályázata. Az ajánlatok fölött az e hó második felében megtartandó rendkivüli közgyülés dönt.

*

Husz esztendő eredménye.

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, junius 11.

Ma délben tizenkét órakor lejárt az Ujarad—Arad közti és az Eötvös-utca végébe épitendő vashidak munkálataira kiirt pályázat s tizenkét órakor a tanács ülést tartott *Varjassy* Lajos polgármester elnöklésével, hogy a beérkezett ajánlatokat felbontsa, csoportositsa, jegyzőkönyvbe vegye, kiadja a mérnöki és számvevői hivataloknak átszámitás céljából.

Husz esztendő multja van annak a kérdésnek, melyet az aradi ipartestület 1898. május 9-ikén küldött átiratában akként formulázott meg, hogy Arad létérdeke a szomszéd községeknek állandó, a természeti viszonyoktól független közlekedési eszközökkel való idecsatolása. Ezt az átiratot felirat formájában a pénzügyminiszternek is megküldötte s az 1898. év május havában megtartott közgyülés pártolólag irt fel a hidak épitése érdekében, kérve, hogy a kincstár épitse meg azokat.

Ma másodszor ült össze a tanács, hogy vashid ajánlatokat bontson fel. Az évtizedekig vajudó kérdést már tavaly akarta a város, mely az épitkezést magára vállalta, az első kapavágás megtételével befejezni, de mint ezt megirtuk, a kereskedelmi miniszter az 1907. szeptember 23-án megtartott versenytárgyalási eredmény megsemmisitésével lehetetlenné tette.

A pályázati feltételek ujra való átdolgozására utasitotta a város közönségét, mert a pályázat felületes kiirásában látta annak okát, hogy az előirányzott összegnél sokkal drágább ajánlatokat volt kénytelen a mult év decemberében megtartott közgyülés akceptálni.

A miniszteri leirat kivánságához képest átdolgozott feltételek alapján kiirt pályázatra beérkezett ajánlatokról ma még véleményt a szakértők sem mondhatnak, de általánosságban annyi megállapitható, hogy a *vasszerkezetek tetemesen olcsóbbak, mint a tavalyiak.*

A munkálatok beosztása.

A körülbelül két és fél millió koronás vállalat munkálatai összesen kilenc csoportba voltak beosztva.

1. *Arad—Ujarad* közti hid alépitménye és a vele kapcsolatos munkák. 2 *Arad és a vár közti hid* alépitménye és a vele kapcsolatos munkák. 3. Arad—Ujarad közti hid *vasfelszerkezete.* 4. Arad és a vár közti hid *vasfelszerkezete.* 5. Mindkét hid *vámházainak* épitése. 6. Arad—Ujarad közti hid *feljárói* épitése. 7. Arad és a vár közti hid *feljárói* épitése. 8. Mindkét hid feljáróin létesitendő *csatornák és átereszek.* 9. Mindkét hid feljáróin létesitendő *kövezési* munkálatok.

Minden csoportra külön volt megtesendő az ajánlat.

A benyujtott pályázatok.

A pályázatra összesen huszonöt ajánlat érkezett be, melyeket az alábbiakban ismertetünk.

A vasszerkezetre pályázott:

1. Az aradi *Weitzer*-féle gép- és vaggongyár. Négy ajánlatot nyujtott be. A nagy hidra 599735 koronával, a kishidra pedig három alternativ tervet mutat be és szerint három árat kér, 276080 koronát, 277228 koronát végül, 272540 koronát. Az árak az elfogadott konstrukció szerint változnak.

2. Az ujpesti *Danubius* hajó- és hidépitőgyár r. t. a főhid vasszerkezetének szállitását és szerelését 589740 koronáért hajlandó vállalni. A kishidra nem pályázott.

3. *Az osztrák-magyar államvasutak resicai vasmüvei* a nagyhidra négy alternativ ajánlatot tett: 1. 574838 koronával, 2. 570774 kor., 3. 570774 kor. és végül 567372 koronával. A kishid vasszerkezetét 289328 korona 58 fillérért vállalja.

4. A *Schlick* öntöde rt. Budapestről az arad—ujaradi hid vasszerkezetét 623548 koronáért szállitja.

Végül a *diósgyőri államvasuti gépgyár* ajánlata a következő: az Arad—ujaradi hid vasszerkezete 524160 kor., az Arad Vár közti 254355 korona.

A Weitzer-, Danubius, Resicai- és a Schlick-gyár ajánlatainban a vasszerkezethez tartozó mellékmunkák, u. m. asphaltburkolat, lámpaoszlopok, vizvezetékcső áthelyezés, telefon-kabelcső és a villamos vasuti vágány költsége is be vannak számitva, holott a Magy. Áll. Gépgyár csak tisztán a vasszerkezetre adott ajánlatot, igy tehát a vasszerkezetek költségeinek összehasonlitásánál az állami gépgyár árához a fenti munkák költségei hozzáadandók, ami az Eötvös utcai hidnál 23,900 kor., az ujaradi hidnál pedig 51135 kort tesz ki s igy számitva, az állami gépgyár kiegészitett ajánlati összegei a következők lesznek:

Arad—ujaradi hid	575295 kor.
Arad—vári hid	278255 „

A többi csoport.

A többi munkálatokra pályázott:

Szabó József a *vámházak* épitésére	29975 91 K.
Steiner József:	
1. *vámházak* épitményeire	32181·70 „
2. a nagy hid földmunkáira	114735·60 „
3. a kis hid földmunkáira	74035·35 „
4. mindkét hid csatornázási munkáira	44464·18 „
5. mindkét hid kövezési munkáira	249619 60 „
Grünwald testvérek, Budapestről:	
mindkét hid alapépitményeire	757056 08 „
Zsigmondi Béla, Budapestről:	
mindkét hid alapépitményeire	549316 80 „
Freund Henrik és fiai, Budapestről:	
1. nagy hid alapépitményeire	406960·53 „
2. kis hid alapépitménye	295601·80 „

---

ban a tágas teremben. Ami zsongás volt benne, mintha ájtattá szürődött — a sürü dohányfüst, mintha bárányfelhőkké tisztult volna, hogy magasbra emeljék ezt a szép teremtést, ki nem kacsingatott, csak nézett; nem biztatott, bár mosolygott. Ahol megfordultam e világrész nagyobb városaiban, boltok ablakai mind az ő képével diszeskedtek. Neve: miss Martens. Szegény leánynak a szépség átok. Hogy meg ne fogja a legtündöklőbb istenasszony irigy haragja: inkább a szolgálatába szegődik. Egy férfi ugy is leroskadna birásának boldogsága alatt. Elpusztulása azonban régi keletü mese. Eszén jár, pénzt gyüjt, három emeletes házat szerez vagy földet, multjára menyasszonyi fátyolt borit (mindig akad független gondolkozásu lovag, aki megszövi neki), falujának jóltevője lesz s meghizik.

*

Fokról-fokra sülyed a zengeráj szinvonala, mentől mélyebbre szállunk, hogy fölkeressük. A pincékben már ingyenes a mulatság. Egy-egy müvésznő azonban tányért ereszt, vagy holnapi jutalomjátékának igyekszik megnyerni pártolásunkat. Itt már csak a vastag ingereket keresik. A concert-áriákat elfojtja a fölhevült közönség recsegő kacaja, jólehet az előadó merész pisszegéssel követeli a hallgatást. Kevés a foganatja, mikor még a hatóság intése is hasztalan. Pedig: „A t. c. közönség kéretik az előadás alatt rendőri meghatalmazás folytán magát rendesen viselni.“ (A hivatalos okiratot szószerint idéztem.)

Hagyján a zaj és kacagás. De szinte bele nyilal a részvevő szivbe, ha egyik-másik asztal felől gunyos beszéd süvit az állvány felé. Alig gyujt rá Tüskeváry Zsuzsika k. a. az ő bus dalára, már harsog a „Hogy volt, hogy?“ Ha néma képletben görnyed a fájdalmas Niobe (plasztikai mutatvány), oda dörgi egy hang, hogy: „Magyarul!“ Vagy pedig azt, hogy: „Hun laskik maga, galambom?“ A Zsuzsikát megrikatta a kegyetlen játék, Nolbét pedig nevetésre fakasztotta. Amit a tetszés-nyilatkozatokban elmulasztott a közönség, azt gazdagon pótolják maguk a müvészek, akik darab végeztén, csomóba verődve, vagy maecenások vacsoráján lakozva, buzgó lelkesedéssel tapsolják a soros kollegát.

Pazarul kendőzött pincérlányok hordják az italt, s hogy a vendégnek jobban essék, rá köszöntik az első kortyot. Közben egy gömbölyded öreg ur, fejében aranybojtos bársony sipka, hátra lógatott kézzel s többnyire aggódó arccal jár föl-alá. Nyájasan csak a kiküldött rendőr-tisztre tekint. Ez a gazda, vagyis az igazgató. A kármentében (az ugynevezett „kasszában“) gyanus palackok oszlopai közt ül az asszony, az igazgatóné, jegyezve és figyelve. Ha elgondolom, hogy a mai előadást ötvenhatodszor hallgatja, megkivánom idegeinek szivósságát. Bizalmasai előtt el is dicsekszik a férj, hogy az ő felesége „ért s már sokat látott maga előtt.“ A szünetek alatt jár körül a virágos lány is, bokrétáit fellszólitás nélkül tüzdelve a gavaliérok gomblikába Ezek mindegyike természetesen valami elmésséget sug, amire rendesen „ugyan már no!“ a kihivóan tiltakozó válasz. Aztán ő hajlik oda az ur füléhez és sug neki valamit. Nem tudom Kató-e a kisasszony; de annyi bizonyos, hogy könnyü őt táncba vinni.

Kapós száma a müsornak a zsidó tréfa. Különös! Amig magyar nyelven figurázzák ki izraelita honfitársunkat szinen, irásban vagy rajzban: nagy az ő panasza. De mikor abban a bizonyos szerecsen-utcai, vagy „ingvári“ (olv. ungvári) lengyelzsidós beszédben, táncban s tagfintorokban kerül elibéje: nagyokat tud mulatni rajta. A nagyvárosi zsidó a börziáner- és bankár-typusokban ki van meritve. Annál nagyobb hatással jár, amit a gácsországi klezmerek és truffatorék hoztak át a határon. Tartalomra, formára némelyike müvészet számba megy.

*

De hát a többi? — ah, a többi! A beszélik nekem, hogy a kisebb zengerájok ói tagjai fizetést sem kapnak, sőt egyes igazgatóktól még meg is váltják szerződésüket, csakhogy foliát nyerjenek bájaik szabadabb kifejtésére. Az istenadták! Előadás után, hogy elmordult a befejező Rákóczi-induló végső hangja, kezdődik igazában az ő szereplésök: vacsorára lelkesiteni a kopasz bácsikat, pezsgőzésre a fürtös ifjakat. Ott ülnek a kijáratnál s várják a jó szerencsét. A szegényebbje tarka pillangóbul szürke hernyóra vált. Csak arcának fes-

3. vámházakra 46277·82 K.
4. nagy hid feljáró 104470·— „
5. kis hid feljáró 75123 50 „
6. csatornázás 78432·13 „
7. mindkét hid kövezése 259271·72 „

Turnay Emil, Ujpestről:
1. nagy hid alapépitményeire 42120·— „
2. kis „ „ 305092·— „

Rossi és Pellegrini:
1. a nagy hid feljárójáért 73072·— „
2. a kis „ „ 57556·— „
3. mindkét hid csatornázásáért 40005·10 „
4. mindkét hid kövezéseért 223981·44 „

Fischer Henrik, Budapestről:
1. nagy hid alapépitményeiért 392182·— „
2. kis „ „ 287823·— „
3. vámházak 34472 98 „
4. nagy hid feljárója 77785·— „
5. kis „ „ 56540·— „
6. csatornázás 84119·— „
7. kövezés 211760·— „

Kádas és Böhm:
1. nagy hid feljárója 58783·— „
2. kis „ „ 39846 — „

Csengery Arpád, Budapestről:
1. nagy hid alapépitményeire 42258·— „
2. kis „ „ 29968 — „
3. vámházakra 32185·— „
4. nagy hid feljárójára 125888·— „
5. kis „ „ 87537·— „
6. csatornázásra 64521·— „
7. mindkét hid kövezésére 276201·— „

Rauch Arpád, Budapestről:
1. nagy hid alapépitményeire 417285·— „
2. kis „ „ 304756·— „
3. vámházakra 35316·— „
4. nagy hid feljárójára 95440·— „
5. kis „ „ 66912·— „
6. csatornázásra 83474·— „
7. mindkét hid kövezésére 240589 — „

Fodor, Reisinger és Schiffer:
1. mindkét hid alapépitményére 674987·— „
2. vámházakra 31070·— „
3. mindkét hid feljárójára 147870 — „
4. csatornázásra 44560 — „
5. mindkét hid kikövezésére 231785·— „

Pellegrini Dávid:
mindkét hid csatornázására 44873·— „

Schlick vasöntöde és gépgyár rt., Bpestről:
1. nagy hid alapépitményére 396904·— K.
2. kis „ „ 291831·— „
3. vámházakra 35504·— „
4. nagy hid feljárójára 80888·— „
5. kis „ „ 71363·— „
6. csatornázásra 58369·— „
7. mindkét hid kövezésére 274611.— „

Kemény Manó:
mindkét hid feljárójára 108414·— „

Gregersen G. és fiai, Budapestről:
1. nagy hid alapépitményére 412435·— „
2. kis „ „ 300235·— „

Az ajánlatok sorsa.

A tanács tagjai valamennyi ajánlatot aláirták s átadták számfejtésre a számvevői hivatalnak, mely néhány napon belül elkészül számitásaival s még junius második felében összehivandó rendkivüli közgyülés elé terjeszt a hidügyi bizottság javaslatot az ajánlatok felett való döntésről.

Minthogy a pályázati feltételek összeállitása előtt a kereskedelmi minisztérium azokat tüzetesen felülvizsgálta, hihető, hogy most már a közgyülés döntése nem talál akadályra s az alapozási munkákat mihamarabb meg lehet kezdeni.

A tavalyi pályázatok.

Érdekes összehasonlitásra ad alkalmat a tavalyi pályázatok áttekintése, melyet az alábbiakban közlünk:

Rauch Árpád és *Fekete* Henrik budapesti vállalkozók a várbeli hid alépitményeire 308,039 koronás, a feljárókra 145 096 koronás, az uj aradi alépitményeire 423,824 koronás s a feljárókra 408 931 koronas ajánlatot tettek. *Rényi és Schlick* fővárosi vállalkozók ajánlata ez: várba vezető hid alépitményei 420 000 korona, feljárók 152 000 korona, ujaradi hid alépitményei 425,781 korona, feljárók 403,781 korona.

Zsigmondi Béla (Budapest) csak az alépitményekre tett ajánlatot és pedig: a várbeli hid alépitményének munkálatait 302.056 koronáért, az ujaradi hidét pedig 429 000 koronáért hajlandó elvállalni. A *Danubiusz* gyár csak a vasszerkezetekre tett 972,886 koronás ajánlatot. Az *államvasutak* gépgyárának ajánlata a következő: várbeli hid vasszerkezete 318 235 korona, az ujaradié 654 574 korona. *Grünwald testvérek* budapesti vállalkozók a várbeli hid alépitményeinek munkálatait 300,096 koronáért, a feljárókét 157,225 koronáért, az ujaradi hid alépitményeinek munkálatait 405,859 koronáért, a feljárókét 438,187 koronáért vállalják.

Az *aradi Weitzer féle* gép- és vaggongyár csak a vasszerkezetekre tett ajánlatot, amely szerint a várba vezető hid vasszerkezetének munkálatait 300 056 koronáért, az ujaradiét pedig 678,530 koronáért vállalja. Fischer Henrik fővárosi vállalkozó ajánlata ez: várbeli hid alépitményei 287,665 korona, feljárók 152,968 korona, ujaradi hid alépitményei 408 682 kor., feljárók 424,295 kor. *Gregersen* fővárosi vállalkozó csak az alépitményekre pályázott 718,949 koronás ajánlattal.

Fodor és Reisinger aradi vállalkozók az alépitményekre *Schiffer* fővárosi mérnökkel együtt adtak be ajánlatot, amely szerint a munkálatokat 711,042 koronáért vállalják. Fodor és Reisinger a két hid feljáróira 476,169 koronás ajánlatot tettek. *Rossi és Pellegrini* aradi vállalkozók a két hid feljáróira 425 051 koronás ajánlatot nyujtottak be. *Freund Henrik és fia* fővárosi vállalkozók csak az alépitményekre pályáztak és pedig a várbeli hid alépitményeire 299 745 koronás, az ujaradi hid alépitményeire 42,177 koronás ajánlattal.

A vashidak története.

Ez alkalommal közöljük a huszéves kérdés változatos történetének néhány nevezetesebb adatát is. A hidépités eszméjét 1888 ban az aradi iparfestület vetette fel, a közgyülés pártolólag irt fel a pénzügyminiszterhez, a ki 1889. február 17-én értesitette a várost, hogy hajlandó hidat létesiteni. Ez év március 18 án értekezlet volt a miniszteriumban, amelyen Aradot *Salacz* Gyula polgármester, *Boros* Béni és *Varjassy* József képviselték. Az értekezleten jelen voltak: *Falk* Miksa dr. országgyülési képviselő, *Wekerle* Sándor államtitkár, *Fröhlich* Gusztáv Ujarad, *Krdlits* Béla Öregfalva, ifju *Ormos* Zsigmond alispán Temesmegye részéről, *Fehér* Miklós miniszteri tanácsos. *Boros* Vida 1891 ben brosurát irt ezzel a cimmel: „*Hová épitsük a hidakat?*" amelyben azt ajánlja, hogy a gyaloghid a Városház-utcától vezetne át, a nagyhid pedig a nagykörut folytatásaként egyenesen az ujaradi főutat kösse össze Aradd al. A kereskedelmi miniszter 1891. március 20-án érkezett leiratával rendelte el a helyszini bejárást, *Ettető* Elek miniszteri osztálytanácsos április 22-én meg is tartotta ezt a város képviselőinek társaságában. Ugyanez április 8-án *Atzél* Péter inditványára kimondották, hogy a nagyhid az *Asztalos Sándor*-utca torkolatából kiinduló egyenes vonalban Ujarad főutcája irányában, a kishid az Eötvös utca folytatásaként állittassék fel.

A kincstár a hidépitéshez 250,000 forint városi hozzájárulást kivánt s az épitési költségek mikénti fedezéséről a tárgyalások 1895. év augusztus 18-ikáig folytak. Ekkor a kereskedelmi miniszter arról értesitette a várost, hogy a tárgyalásokat bizonytalan időre elhalasztja, tekintettel arra, hogy a pénzügyminiszter a *tokaj-rakamazi* utszakaszokon megkezdett hidépitési munkák által annyira igénybe van véve, hogy az aradi hidépitést a közel jövőben nem hajlandó megkezdeni.

A polgármester javaslatára a közgyülés 1896. október 6-ikán a tárgyalások folytatása iránt felirt a miniszterhez, de nem vette figyelembe vehetőnek.

Öt évi szünet állott be, melyet 1901. november 5-ikén *Mülek* Lajos dr. nak az az inditványa szakitott meg, hogy *irjon fel a közgyülés a hid ügyében ujra s kérje Ujaradnak Aradhoz való csatolását*. Az aradi kereskedők és iparosok 1902. május elsején tartott nagygyülésükön sürgették a hidépités megkezdését s a közgyülés küldöttséget menesztett a pénzügyminiszter, amelynek megigérte a miniszter, hogy a tárgyalás fonalát felveszi.

---

tékje beszél az est ragyogásáról. Az élemedett Bibiana, ki az imént kurta rokolyában dévaj kodott, a sötétlő terem egyik szögletében szoptatja meg gyermekét, mig maga mohón falja a melegitett gulyásost s három porontya majszolja a vajas kenyeret — a jószivü igaz gatóné asszony alamizsnáját. Oreg férje, az akusztikusok dalnoka, a társaság couplet szerzője, le lehajlik az asztalok alá s szedegeti föl az elhányt szivarvégeket s fogatlan szájában csakhamar kibeszalad az égő csutka, s föl alá szökken nyakravalójából az a másik — az Ádámé.

A szerencsésebb hölgyecskék, akik megnőditottak egy férfi-kart: az örökké világitó kávéházban (melynek hivatalos neve „az elegáns világ találkája") vagy abban a virradásos kocsmában dőzsölnek, mely — mint az esti lapokban olvasom — csupán lebemännerek számára való.

*

Szinpad és zengerái közé szökkent oda a Cabaret, a bájos párizsi fruska, aki bokán fölül a kurta jupont csak azért nem emeli, mert térdig ér.

Amit a francia nagy és apró szinpad a szemérem elfojtásában müvel, már sok — de, ugy látszik, még nem elég. Az ágybontás és ágyvetés romantikáját, a grivoiserie néven ismert pajkosságot, a scabreux s egyéb szeretetreméltó pajzánságot a francia közönség elbirja, tán meg is követeli, mert temperamentumából folyik. Könnyüvérüségét misem bizonyitja meggyőzőbben, mint az, hogy a rettenetes ostrom alatt, midőn a szakácsok már a patkányon próbálták ki müvészetőket, egy estén sem szünetelt a szinházi előadás. De egyrészt a tartozó tisztesség ellen elkövetett ezen sulyos rohamokat kibirja a nagy és hatalmas francia nemzet-test és elbirja — a könnyed francia nyelv, mely nem tehénkedik rá a szóra, harem graciával siklik el fölötte.

Ezektől a scurrilitásoktól azonban féltem azt en magyaromat. „Pfuj, wie reizend!" kiáltá egy német ur, midőn felháborodva kacagott egy efféle jeleneten. De az eféléket, a vén ifjak s fiatal aggok kivételével, a magyar nemzettest még nem birja meg. Nincs akkora tőkéje tudásban, erőben, pénzben, hogy az efélék okozta károkat meg ne sinylené. Növeli a bajt a mi nyelvünk, mely alkalmatos az imádságra, a legfönségesebb gondolatok s érzelmek kifejezésére, de esetlen s nehézkes a röpke huncutságok tolmácsolására.

Nagy, de nem mondhatom: örvendetes meglepetésemre, azt tapasztalom, hogy a magyar nyelv pompás törzse legujabb hajtásain fürtösével himbálóznak már a — bonbonok s azok a croque en bouche fajta csipős édességek, melyeket estéről-estére szopogat és ropogtat most a fővárosi és a vidéki közönség.

Ha kibirjuk, csak az egészségünket fogjuk vele tanusitani.

1903. december 2-ikán érkezett le a pénzügyminiszternek az a döntő fontosságu leirata, melylyel értesiti a várost, hogy a vámés révjogot átengedi, amelyeknek jövedelméből épülnek meg a hidak.

A közbeeső idő a körtöltéshez szükséges telkek s épitési kölcsön megszerzésével, az épitkezési feltételek megszövegezésével telt el s a mai napon egy pozitiv munka vette kezdetét, melyhez Aradváros polgársága régi reményeinek teljesülését füzi.

A t. Házból.

Nyári politika.

*

Csak tegnap szünt meg a képviselőház pünkösdi szünete és a t. honatyák máris ujabb vakációról álmodoznak. Azaz, nemcsak álmodoznak, hanem vitatkoznak is a parlamentben. Összegyültek azok a képviselők, akik nem tudnak élni vitatkozás nélkül. Természetesen a nyári nagy szünetről volt szó. Afelől folyik a vitatkozás, hogy mikor kezdődjék a nyári vakáció és minő javaslatokat intézzenek el a szünet előtt. Egy csoportban összeütköznek az ellentétes nézetek.

— Apponyinak igaza van, hogy a népoktatási javaslat sürgős — szól *Hódy* Gyula.

— De Justhnak is igaza van, hogy a fontos javaslatok tárgyalására több időre és több türelemre van szükség — veti ellene Maniu Gyula.

— Hát talán a kivándoriási törvény nem sürgős? — kérdezik az alkotmánypártiak.

— De igen.

— Nos hát, mi lesz?

— Mi a javaslatokból nem engedünk!

— Mi a vakációból nem engedünk.

— Ha kell, itt maradunk egész nyáron ... — igy beszél az egyik rész.

— Ha nem adtok vakációt, ugy elmegyünk, hogy sohasem lesz határozatképes a Ház — zug a másik tábor.

Többről-többre, szóról-szóra, majd összevesztek e kérdések miatt, hogy ez sem enged, az se hagyja. Ekkor azonban a veszekedőkhöz lépett *Bozóky* Árpád:

— Ugyan, ne kössétek az ebet a karóhoz, hisz ti ugyis azt fogjátok tenni, mindig azt tesszitek, amit parancsolnak, *mindenre ugy mondjátok a kadenciát, ahogy kivánják és pedig értelem nélkül mondjátok.*

— Értelem nélkül?

— Igen. Ha tetszik, csinálhatunk egy kis próbát.

— Halljuk a próbát!

— Nos, hát ki mondja meg, hogy hivják a villát németül.

— Gabel! — felelik ketten.

— Hát a tenger alatti vezetéket minek nevezik?

— Kabel!

— És hol volt az a nagy nyelvzavar?

— Bábel!

— És hogy hivták az első testvérgyilkost?

— Ábel! Ábel! Ábel! — kiáltották valamennyien.

Bozóky Árpád fölkiáltott:

— Halt! Elég! Ugy-e, hogy értelem nélkül számondtátok a kadenciát.

S még most se jutott eszükbe az Szentkirályi Zoltánnak kellett a tréfa poentjével megjelenni:

— Káin! Te testvérölő.

Novák Irénke és a liliomtipró.

Vásárhelyi sétatéren . . .

Sajtópör fölmentéssel.

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesitése. —

Arad, junius 11.

A budapesti esküdtbiróság ma szokatlan figyben tartott tárgyalást. A vádlott *Horváth* Elemér budapesti hirlapiró, *Novák* Irénnek, az aradi szinház volt müvésznőjének volt férje, akit *Szalay* József dr. volt hódmezővásárhelyi rendőrfőkapitány, jelenleg szegedi rendőrbiró, sajtó utján elkövetett rágalmazással vádolt meg. Es a sajtópör utójátéka annak az aljas merényletnek, amit a mult évi augusztus hóban Novák Irén tiz éves leánykája, Irénke ellen követett el a hódmezővásárhelyi sétatéren egy bestiális ember. Az aradi szinház táján, sőt azon kivül is széles körökben ismerik Ducikát, Novák Irén bájos kisleányát, aki édesanyjától örökölte azt az élénk, eleven temperamentumot, amely a szintársulat kedvencévé avatta a polgári iskolás apróságot. Ducika, — ez a kis Novák Irénke kényeztető neve, — 1907. évi augusztusban édesanyjával együtt Hódmezővásárhelyt volt, ahol igen veszedelmes kalandot élt át.

A vásárhelyi népkertben ugyanis heteken át garázdálkodott egy ismeretlen, munkásruhás ember, aki pár hét alatt valóságos rekordot ért el a legocsmányabb bün, a liliomtiprás terén. Ennek az állatias embernek a keze közé került Novák Ducika is, akit csupán a gyermekeknél ritka lélekjelenléte mentett meg attól, hogy áldozatul essék a garázda gyermekrontó vágyainak.

Novák Ducika egy délelőtt a népkert mellett levő fürdőben élvezte a hidegviz gyönyörűségeit. Negyed tizenkét óra tájban jött ki a fürdőből s miután édesanyja meghagyta, hogy még a próba befejezte előtt a szinházban legyen, egyenesen a szinkör épülete felé vette utját. A déli melegben a népkert teljesen üres és néptelen volt s az uton egy teremtett lélek se járt. Ducika szerencsésen el is érte a szinháztól nem messze fekvő üvegházat, mikor az egyik bokorból egy torzonborz szakálu, pápaszemes, kék köténytt viselő, rongyos ruhájú ember ugrott eléje és elállotta az utját.

— Hova megy? — kiáltott a megrémült kisleányra.

— A szinházhoz! Hagyjon! — felelte Novák Irénke, aki megsejtve a fenyegető veszedelmet, hátrálni kezdett. A szüllött ember azonban megragadta a kezét és fenyegető hangon rivallt reá:

— Maradjon! Jöjjön velem a kertbe, *mert különben meghal!*

A kisleány az ijedtségtől félájultan követte az embert, aki egy elhagyatott helyre kisérte. Itt megállott és minden tekintélyt nélkül vetkőzni kezdett. Amig azonban ruhájával volt elfoglalva, a kis leány hirtelen félreugrott és szaladni kezdett a szinház felé. A merénylő utána iramodott, de félig levetett ruhája gátolta a szaladásban, ugy, hogy nem birta hamarosan elérni a kis Novák leányt. Es menekülés közben már a szinház közelébe érkezett s itt hangos segitségért kezdett kiabálni. Erre az üldöző visszafordult s pár pillanat alatt eltünt a bokrok között.

Novák Ducika lelkendezve mesélte el a szinháznál izgalmas kalandját. A társulat jelenlevő férfitagjai azonnal a merénylő felkutatására indultak, de az elvetemült ember nyomtalanul eltünt. Az esetet ezután bejelentették a vásárhelyi rendőrségnek is, amely átkutatta az egész népkertet. Hi is fogtak egy embert, akire körülbelül ráilliett a merénylő személyleirása. Novák Ducika azonban nem ismerte fel ebben a merénylőt.

Ezt az esetet *A Nap* cimü lap augusztus 18. számában *„Vásárhelyi sétatéren"* — *„Mulat a vásárhelyi főkapitány"* cimü cikkben megirta *Horváth* Elemér hirlapiró, a kis Irénke apja. Horváth a többi között ezeket irta a cikkben, Szalay József dr. akkori főkapitányról:

„Már nem arról nevezetes Hódmezővásárhely, hogy a sétatéren Béla cigány muzsikál, hanem arról, hogy ugyanazon a sétatéren napról-napra liliomot tipornak a főkapitány jóvoltából. A panasz a rendőrség elé jut ugyan, de ott megreked, mert a főkapitány a tanyákat járja, ahol igy aratás idején jól lehet mulatni."

A főkapitány „A Nap" ellen rágalmazás cimén sajtópört inditott, amelyet ma tárgyalt *Sárkány* Lajos elnöklésével a budapesti esküdtbiróság. A szerzőséget Horváth Elemér hirlapiró vállalta el. A tárgyaláson azzal védekezett, hogy apai érzése fölháborodott, amikor meghallotta a leánykája elleni merényletet. Annak idején följelentést tett a rendőrségen s akkor szerezte azokat a tapasztalatokat, amelyekről a cikkben megemlékezett.

Azután kihallgattak néhány tanut és fölolvastak néhány olyan iratot, amelyből kitünt, hogy a vásárhelyi botrányok ideje alatt tényleg a tanyák között járt Szalay főkapitány. Erre az esküdtek *nem bünösnek* mondották ki Horváth Elemért, akit igy a törvényszék *fölmentett*. Az itélet jogerős.

Szobrok egymásról.

*

A szegedi Erzsébet-szobrot el akarja árveresztetni egy kőfaragó, mer nem fizették meg a szobor talapzatának költségeit.

*

(Erről beszélget két dunaparti szobor.)

Az egyik: (Ülő szobor.) Kérem kedves kartárs ur, ha kiolvasta az ujságját, adja ide.

A másik: (Mohón olvassa tovább a szenzációt.) Várjon egy kicsit. Csak üljön nyugodtan ...

Az egyik: Olyan érdekes?

A másik: Nagyon érdekes. Ha nem tudnám, hogy maga oda van szófolva, azt mondanám, hogy le fog esni a székről.

Az egyik: Mi történt?

A másik: Egy szobrot el fognak árverezni.

Az egyik: Budapesten?

A másik: Olyan szerencséje nincs Budapestnek. Ki venne meg egy pesti szobrot? Még ha kimérnének bennünket mázsaszámra, akkor se venne meg senki. *Egy* jó szobor van az országban, most azt is el fogják árverezni. Találja ki melyiket?

Az egyik: (Sokáig gendolkozik.) Muszáj annak éppen magyar szobornak lenni?

A másik: Véletlenül magyar munka: a szegedi Erzsébet szobor.

Az egyik: Igen. A királyné szobra. Mondják, hogy az nagyon szép.

A másik: De azt legalább nem fizették ki.

Az egyik: Hallatlan. Honnan tudja ezt?

A másik: Hiszen itt olvasom. A kőfaragó beperelte a szoborbizottságot és ha nem fizetnek, elviteti a szobrot.

Az egyik: (Idegesen.) Kérem adja már ide az ujságját.

A másik: Ugyan, hagyjon már olvasni. Magát nem győzi az ember ujsággal tartani.

Az egyik: Hát mit csináljak? Maga se volna más az én helyzetemben.

A másik: Magát persze nem arverezik el Nem tartozik senkinek.

Az egyik: Azt hiszi, hogy én ezt igazságnak tartom? Más az én helyemben egy vagyont fizetne el három krajcárokban. Mit gondol, ennyit ülni ingyen ... (Hegesen.) Adja már, ide az ujságot

A másik: Ha azt a sok pénzt, amit maga itt elbliccel, most egyszerre be akarnák magán vasalni, magát is elárvereznék.

Az egyik: No látja! Legalább nem szégyel ném itt magamat.

A másik: Hát miért nem megy vidékre? Magának ugy is olyan tanya ha u alakja van.

Az egyik: Ugy álljon maga, azzal a két bal lábával . . .

(*Tovább beszélgetnek.*)

Torreró

Harc a gyermekért.

Botrány az Andrássy-téren.

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, junius 11

Irtunk már arról, hogy *Ungár* Ármin volt aradi, jelenleg monyorói kereskedő válókeresetet adott be a felesége, *Róth* Jozefin ellen, mert állitólag a férj engedelme és tudta nélkül *Seidl* Viktor volt uradalmi ispán társaságában Buziásra utazott s ott tartózkodott. A napokban azt irtuk, hogy Ungár felesé ét a rendőrség lopás gyanuja miatt letartóztatta. Mint utólag értesülünk e közlésünk téves információn alapult, mert Róth Jozefin ellen nem, csupán Seidl ellen inditották meg a vizsgálatot. A fiatal asszony igazolta, hogy azok, amelyeket magával vitt, az ő tulajdonában vannak, s azokhoz neki joga van. Igy azután csak Seidl ellen folyik az eljárás, amelynek befejeztével ki fog derülni, hogy jogos volt-e ez ügybe a csendőrség beavatkozása.

Ennek a sajnálatos családi pörpatvarnak különben ma kellemetlen folytatása volt *Aradon* az Andrássy-téren. Róth Jozefin, aki különben ugyanabban az időben adta be a válópört a férje ellen, amikor Ungár Ármin ő ellene, ma Aradon járt, hogy ügyvédjével tanácskozzék a teendőkről.

Három éves, Mariska nevü leánykája és cselédje kiséretében délután a minoriták palotája előtt haladt el, amikor egyszerre csak ott termett Ungár Ármin és a kis leányt követelte.

— Ez az én gyermekem, — mondta a fiatal asszony.

— Nem bizhatom rád a gyermekem neveltetését, — vágta vissza Ungár. — Add ide a leányt, mert különben erővel elveszem.

Az anya kétségbeesetten kapott gyermeke után, aki sikoltásban tört ki, amikor a fiatal asszony futni kezdett. Ungár azonban ügyesebb volt és hamarabb ragadta meg a leány kát, akit sikerült ölbe kapnia. Ekkorra már nagy közönség verődött össze körülöttük, akik izgatottan szemlélték a gyermekért folytatott harcot.

Végre is a férj győzedelmeskedett és magával vitte gyermekét, akit Aradon helyezett el. Hogy hol van most a kis leány, azt nem tudják. Róth Jozefin kijelentette, hogy a hatóság utján próbálja vissza szerezni egyetlen gyermekét akihez ő teljes mértékben jogot formál.

A házasfelek között különben ma este békés tanácskozás volt a válásnak minél simább ban való lebonyolitása érdekében s valószinü, hogy az eddigi sajnálatos és áldatlan harc végleg megszünik közöttük.

A szesz a politikában.

Izgalom két törvényjavaslat körül.

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesülése. —

Arad, junius 11

Tegnap nyujtotta be a képviselőházban *Wekerle* Sándor pénzügyminiszter a szeszadó reformjára vonatkozó törvényjavaslatát és már a mai napon mozgalom indult meg a javaslat ellen. A képviselők egy csoportja és különösen az érdekelt ipari körök elégedetlenkednek, amit kifejezésre is juttatnak. A pénzügyi bizottság mai ülésén tárgyalták a javaslatot, amit azonban — minden zugolódás dacára — természetesen elfogadtak.

A politika mai hirei ezek:

Harc a szesz körül.

Az egész ország érdekelt köreiben és a parlamentben is nagy nyugtalanságot keltett ma *Wekerle* Sándor szeszadótörvényjavaslata. A javaslatban az ipari szeszgyártás sérelmét és az agrár érdekeknek méltatlan portálását látják. Sérelmesnek mondják az ipari szeszgyárak kontingensének aránytalanul nagy leszállitását, az igen alacsony értékü kártalanitást, amelyek alkalmasak arra, hogy az egykor hatalmas magyar ipari szeszgyártást rövid nehány év alatt jelentéktelen iparrá degradálják.

Az uj javaslat, melynek tartalma részleteiben csak ma lett ismeretessé, a koalicios képviselők nagy részének sem tetszett. Sérelmesnek találják azt a kisüstfőzőkre nézve. A Ház folyosóján igen erősen vitatták, hogy a javaslat mai formáján okvetlenül módositani kell. Wekerle igyekezett megnyugtatni a képviselőket azzal, hogy a javaslatot tévesen itélik meg, de ő mindamellett *nem zárkózik el esetleges módositások elől.* A képviselőházban minden valószinüség szerint igen heves vita várható ennél a javaslatnál, melyet a városok szempontjából is erősen támadni fognak, mert az a városoknak igen erős adóalapját vonja el. A vitában a horvát képviselők is részt fognak venni, miért is igen valószinü, hogy ismét lesznek délutáni ülések.

A képviselőház pénzügyi bizottsága ma este *Széll* Kálmán elnöklete alatt ülést tartott, melyen a szeszadó javaslatot tárgyalták. *Hoitsy* Pál előadó ismertette és elfogadásra ajánlotta a javaslatot, *Széll* Kálmán pedig hangsulyozta, hogy a javaslatot minél előbb érvényre kell emelni, ha a deficit rémét ki akarjuk kerülni. *Holló* Lajos beszéde után *Wekerle* szólalt fel. Óvni akart mindenkit attól, hogy a kis üstök ügyét politikai szempontból mérlegeljék. A kormány mindenütt a középutat követte és minden érdekkör, amely erre nézve javaslatot tett, tovább ment a kormánynál. Ellene van minden halasztásnak, mert a dolog két évi vita után eléggé megérett. A javaslatot ezután általánosságban elfogadták. A részletes tárgyalásnál minden pontnál nagyobb vita volt, ugy, hogy a tárgyalás folytatását holnapra halasztották.

Egy szász képviselő bajai.

Eitel Adolf Frigyes, a kőhalmi kerület szász nemzetiségi képviselője egy budapesti német lapba cikket irt a nemzetiségi kérdésről. A képviselő ur ebben a cikkben egy kissé hazafias hurokat pengetett, amiért is szász választói nagyon megharagudtak reá. Gyülést tartottak és rosszalásukat fejezték ki képviselőjük iránt. Eitel képviselő erre — mint ő maga irja — *a kerületi választmány rendelkezésére bocsátotta mandátumát.* A kerület vezéremberei azonban ugy vélték, hogy egy képviselőt egy hazafias cikk megirása miatt nem lehet mandátumától megfosztani, miért is felkérték Eitelt, hogy lemondási szándékától álljon el. Ilyen körülmények között Eitel — mint ő maga egy német laphoz intézett levelében irja — „ez idő szerint nem hajtotta végre ama szándékát, hogy mandátumáról lemondjon". Az affér tehát még nincs véglegesen elintézve és könnyen lehet, hogy a kőhalmi mandátum rövid időn belül megüresedik.

Osztrák miniszterek lemondása.

Bécsből jelentik: Ma a tőzsdén ujabban elterjedt a hir, hogy *Derschatta*, *Prade* és *Morebet* miniszterek *beadták lemondásukat.* Ez a hir a bécsi tőzsdét ujból befolyásolta Dacára annak, hogy Prade miniszter nyilatkozatot tett közzé, amelyben kijelentette, hogy a német miniszterek lemondására semmi ok fenn nem forog, mégis azt tartják, hogy a három minisztert pártjuk kényszeriti lemondásuk beterjesztésére. A szeciálista part vezére kijelentette, hogy a Wahrmund-ügyet elsikkasztani nem engedik s ha kell, megvivják az élethalál harcot a keresztény-szociáliistákkal.

Jönnek a horvátok

Supilo már Pesten volt tegnap. Ma reggel érkezett meg a pótcsapat: négy horvát. És holnapra, igy jelentik, megérkezik egy derékhad horvát, akik, ugy látszik, azzal a szándékkal jöttek, hogy az ülésszakot meghosszabbitsák s kivivják a nyolcórás parlamenti hadakozást.

IRODALOM ÉS MÜVÉSZET.

* **Krecsányi Ignác jubileuma.** Fővárosi tudósitónk táviratozza: *Krecsányi* Ignác, a temesvári és a budai szinházak igazgatója ebben az évben ünnepli müködésének 35 éves jubileumát. A szinészegyesület ebből az alkalomból ma délelőtt küldöttségileg kereste fel *Apponyi* Albert kultuszminisztert és *Hódy* Gyula képviselő vezetése alatt arra kérte a minisztert, hogy vegyen részt a jubiláris ünnepségen. Apponyi válaszában hangsulyozta, hogy jól ismeri Krecsányi érdemes müködését, azt teljes mértékben méltányolja és az ünnepélyen lehetőleg személyesen, vagy legalább képviselője által részt fog venni.

* **Koppenhága.** Több oldalról hangoztatott kivánságra másodszor mutatja be az Uránia-szinház Koppenhágát, Dánia szép fővárosát. Rendkivüli érdekes város és lakosainak több különös sajátsága érdemessé teszi ezt a kitünően sikerült mozgófényképet a legnagyobb érdeklődésre. Az itt emlitett kép mellett ismét müsoron van az Elsikkasztott tervek cimü megrázó dráma és a csütörtöki bemutatón szenzációs sikert aratott Dráma az éjszakában. Az Uránia pazar müsora a legnagyobb meglepetésben részesiti a közönséget, mely csodálatos dolgok megismeréséhez jut a legtökéletesebb mozgófényképek utján. Ez az uj müsor valóságos diadala az Uránia-szinháznak.

Arató katonák.

Aktualitás 3 jelenetben.

Személyek olyan sokan vannak, hogy helyszüke miatt lehetetlen őket felsorolni.

I. jelenet.

Szin: a kaszárnya udvara. Idő: parancski adáskor.

Blitzschnell főhadnagy: Verstanden? Azok lépjenek elő, akiknek negyven holdnál kisebb birtokuk van.

Az egész század mintegy vezényszóra előre lép.

A főhadnagy: Marsch! Csak azokat hivtam, akiknek van földjük, de nincs 40 hold földjük

A szegény törpebirtokosok előre lépnek.

A főhadnagy: Schlesinger, magának is van földje?

Schlesinger: Igenis főhadnagy ur.

A főhadnagy: Mennyi?

Schlesinger: Hat láb, a temetőben.

A főhadnagy: (Azt hiszi, hogy a Schlesinger tréfál) Gazember. Zum Rapport, majd adok én neked viccelni.

Schlesinger: (Rettenetes félelmek között, mert hiszen neki tényleg van hat láb földje a temetőben, amit még az apja vett neki, hogy egymás közelében pihenhessenek.) Herr Oberleutenant én nem tudom milyen földről van szó, én ugy éljek, van hat láb földem.

A főhadnagy: De ott nincs mit aratni. Mars vissza. A többiek három heti szabadságot kapnak. Haza mentek aratni, aztán az egész idő alatt arassatok, mert akiről megtudjuk, hogy egy percig is nem aratott, szigoru büntetést kap. Abtreten.

II. jelenet.

Szin a 40 holdnál kisebb birtok, mond 320 négyszögöl. Idő: aratáskor.

Bagó Ádám arató-katona: (A papájához, a mamájához öt hugához, négy öccséhez és Julcsához, a szeretőjéhez, akik mind aratnak a 320 négyszögöl földön. (Oszt a kutyafáját ne siessenek kendtek, mert két pere multva nem lesz mit aratni.

Öreg Bagó: Ne prézsmitálj annyit, csak az boldogul, aki dolgozik. Ha nem dolgoztam volna egész életemben, most nem volna meg ez a gyönyörü kis birtokunk és nem adtak volna neked három heti szabadságot.

A katona: Hászen, ami igaz, az igaz, de éds apám, szigoru parancs van, hogy három hétig furt arassak, már pedig, ha neki fekszünk ennek a gyönyörü darab földnek, hát egy kettő megesszük.

Öreg Bagóné: Éds fiam, ne fájjon a te fejed, add át a sapkádat a Gyurkának, te meg menj be a Julcsával a házba és beszélgessetek a jövőről. Ha erre megy vagy egy generális, hát a sapkáról azt hiszi, hogy katona arat és tovább megy.

A katona: (Boldogan vigyorog, ledobja a sapkáját, megkapja a Julcsa derekát és berohan vele a házba. Odabenn egy-kettőre learatja Julcsa szendeségét.)

Bagó Ádám három heti eredményes aratás után megigéri Julcsának, hogy elveszi, addig is becsületben nevelje a gyereket.

III. jelenet.

Szin a kaszárnya folyosója. Idő a reggeli rapport.

Mordskerl kapitány: (Az aratásról hazatért katonákhoz.) Elende Kerlen! Aratni gewesen, urlaub ist gut, de Defilirung az nem megy. Infanterist Bagó!

Bagó: Hier.

A kapitány: Hogy ment az aratás?

Bagó: Melde gehorsamst előbb nehezen, de aztán egészen könnyen ment.

A kapitány: Milyen volt termés?

Bagó: Még nem tudom.

A kapitány: Unerkönt. Otthon van három hét és nem tudni milyen termés, Maulesel.

Bagó: Igenis kapitány ur!

A kapitány: Marha! Milyen nagy van földed?

Bagó: Vagy egy negyed hold.

A kapitány: Ez három hétig dolgozni?

Bagó: Azon is meg máson is. Sok dolog volt a ház körül és nem volt segitség.

A kapitány: Warum bist so bleich, sárgaréz, sapperlott, ilyen kis föld annyit dolgozni, máskor vegyél Hilfe verstanden?

Bagó: (a segitségnél Julcsára gondol) Elvégzem én azt egyedül is.

A kapitány: De hol van segitség, nem kell három hétig dolgozni. Abtreten!

Daru.

Összeesküvés a portugál királyi család ellen.

Tömeges letartóztatás.

— Az *Aradi Közlöny* távirati tudósitása. —

Arad, junius 11.

Alig nehány hónappal ezelőtt esett áldozatul egy gyilkos merényletnek *Don Carlos*, Portugália királya és annak kisebbik fia. A királygyilkosság után *Manuel* trónörökös foglalta el a trónt és igyekezett rendet teremteni a teljesen anarchisztikus állapotban levő országában. A trónralépése óta érkezett hirek nem nagyon mutatták eredményesnek ezt az igyekezetét. Folytonosan ujabb zavargásokat jelentettek Portugáliából, most pedig hire jött annak is, hogy a portugál királyi család ellen irányuló nagykiterjedésü összeesküvésnek jutott nyomára a madridi rendőrség. *Az összeesküvők Urnapján bombákkal akarták elpusztitani a királyi családot* és tervük alighanem rettenetes eredménynyel járt volna, ha a rendőrség erélyes nyomozása fel nem deriti szándékukat.

Az összeesküvésről Londonon keresztül a következőket táviratozzák:

A madridi rendőrség a királyi család ellen szőtt nagykiterjedésü összeesküvést fedezett fel. Hosszas nyomozás után kideritették, hogy az összeesküvők *Manuel* királyt, *Amália* királynőt, *Mária-Pia* anyakirálynőt és *Alfonzó* herceget akarták elpusztitani. A merényletet e hó 18-án, Urnapján akarták végrehajtani, amikor az egész királyi család ünnepi istentiszteletre a templomba megy.

Az összeesküvők azon titkos társulathoz tartoztak, mely a Don Carlos elleni merényletet is intézte. Vezéreik, Jose Adila, Kristofo Helda és többen arra voltak kiszemelve, hogy ők hajtsák végre a merényletet. Bele volt keverve az összeesküvésbe *a republikanus-párt* is, amely Don Carlos halála óta sem szünt meg izgatni a királyság ellen. A merénylet tervének ugy jöttek nyomára, hogy Lisszabon közelében egy nagy bombagyárat fedeztek fel. Az ott talált bombák már a rendőrségen vannak.

Az összeesküvés miatt eddig több száz embert tartóztattak le, ugy, hogy a fogház alig képes befogadni a foglyokat. A letartóztatottak között többen vannak olyanok is, akiket a mult királygyilkosság miatt elfogtak, de az általános amnesztia alkalmával szabadon bocsátottak.

A királyi palota őrségét most megerősitették és a király minden nyilvános szereplestől tartózkodik.

A megdrágitott sör.

Ellentétek a tanácsban.

Kilényi és Vannay nyilatkozata.

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, junius 11.

A tegnapi közgyülés kellemetlen szenzációja, a városi söradó létesitése, ugy a nagy közönség, mint a vendéglősök körében nagy visszatetszést keltett. A tanács meglepetésszerüen lépett javaslatával a közgyülés elé. A napirendben nem volt jelezve, hogy a sörfogyasztást is adóval szándékoznak megróni a város urai, különben bizonyára nem tizenöt városatya jelenlétében tárgyalták volna ezt a ma már általános élelmi cikké vált áruikat megdrágitó javaslatot. Mint értesülünk, a vendéglősök a legközelebbi napokban tartanak ülést, amelyen a közgyülés határozatával szemben állást foglalnak s a sörgyárosokkal egyesülve a pénzügyminiszternél fognak eljarni, a határozat megsemmisitését kérve.

A sördrágitást tartalmazó szabályrendelet alkotása sem megy olyan simán, mint azt a tanács buzgalmának hirtelen fellobbanása alkalmával elképzelte. A kártya felülbélyegzésének módját egyáltalában nem tudja megállapitani sem az adóügyi osztály, sem a fogyasztási hivatal. A kártyát tudniillik kereskedőtől veszik, aki a gyárból állami bélyeggel ellátva kapja. Ezt a pénzügyigazgatóság ellenőrizteti. De, hogy milyen módon lehessen például a kávésnál azt ellenőrizni, vajjon a játszma a városi bélyegzővel ellátott kártyával folyik-e, arra felelni nem oly könnyü, mint ez az első pillanatban látszik. A szabályrendelet idevágó szakaszai alól való kibuvásnak ugyanis ezermódja lesz.

A tanács tagjai között is eloszlanak a vélemények, az életbeléptetendő adónemek felől. Alkalmunk volt Kilényi János főszámvevő és Vannay Gyula adóügyi tanácsnok véleményét meghallgatni: s mindkettő azt hiszi, hogy a *pénzügyminiszter a szabályrendeletet nem fogja szankcionálni*, mert az abban tervezett adónemek elé elvi akadályokat gördit.

A főszámvevő felfogása szerint azért, mert a pezsgő már ugyis meg van róva 7·2 fillér városi pó adóval. A söradót lehet, hogy engedélyezi a miniszter, de azzal abszolute nem nyer semmit a város pénztára — mondja *Kilényi*. — Az állam ugyanis 1898 óta, mikor a regalét megváltotta a várostól, a fogyasztási adó csökkentéséért kártalanitás cimén évente 80,000 koronát ad. Ha a söradóból például hatvanezer korona jövedelme lesz a városnak, akkor a pénzügyminiszter egyszerüen ezt levonja a kártalanitási összegből és csak huszezer koronát utal ki. Már pedig ezt a hatvanezer koronát a város polgárainak pénzéből szedi be a város, mig a fogyasztási adó kártalanitáshoz az egész ország hozzájárul.

Vannay Gyula tanácsnok is azt hiszi, hogy a pénzügyminiszter nem engedélyezi ez uj adónemeket. Nem látja ugyan sulyosnak a két koronás söradót, a melyet a sörgyárosnak kell viselnie, de a pénzügyminiszterlumban uj városi adókat nem szivesen látnak s különösen, ha az fogyasztási adó jellegével bir.

E nyilatkozatok után a tanács siettsége kissé érthetetlen. Annyit mindenesetre megtehetett

volna, a mit az albizottság is javasolt, hogy a szabályrendelet elkészitése előtt intézzen kérdést a pénzügyminiszterhez, vajjon *elvileg* hozzájárul e az uj városi adókhoz.

TARKASÁGOK.

✸

(*Mire való a szalma?*) A hétéves Böske tegnap vizsgázott a 2 ik osztály tantárgyaiból. Olvasásból, irásból és számtanból kitünően felelt. Aztán beszéd és értelemgyakorlat következett. A szigoru tanitónő fogas kérdéseket intézett a leánykához:

— No, mondd meg, mit készitenek a buzából?

— A buzából kenyeret készitenek — feleli bátran Böske.

— Hát a szénát mire használják?

— A szénát háziállatok etetésére használják.

— Nagyon jól van. Most nézz ki az ablakon, mi van azon a szekéren?

— Azon a szekéren szalma van.

— Jól van. És mire való a szalma?

— A szalma arra való, hogy azzal szürcsöljük a limonádét, meg a jeges kávét! . . .

*

(*„Elfogadom.“*) A mulatozók világában jól ismerik azt az aradi ifjut, aki éveken át nagyon zajos életet élt. Egyre másra csinálta az adósságokat, addig, amig már nem hiteleztek neki. Elérkezett tehát az ő életében is az az időpont, amikor a viszonyok rákényszeritették a gazdag partira. A családja, az ismerősei és az összes házasságközvetitők hajtóvadászatot rendeztek a bőséges hozományra, amig végül csakugyan sikerült a dolog. A hölgy nem volt fiatal, de gazdag volt. Megegyeztek s az esküvő előtt a felek a közjegyzőhöz mentek aláirni a vagyonjogra vonatkozó szerződést. A könnyüvérü ifju annyira beleszokott a váltónyargalásba, hogy a közjegyzői okiratot igy irta alá:

„Elfogadom. X. Y.“

* *

(*Elintézett ügyek.*) A nemzetiségiek mozgolódnak és megint agitációkat kezdenek a magyar nyelv elemi tanitásának a kiterjesztése ellen. De már nem tulságosan törődnek velük.

— Ezek elintézett ügyek. — konstatálja maga Apponyi — a magyar nyelv ellen már nem lehet agitálni.

Az egyik román képviselő erre a következő állitólagos megtörtént esettel állott elő:

Apponyi Albert gróf kezdő politikus korában minden esemény iránt érdeklődött s amerre jártkelt, mindenütt szemlélődött, ami akár a közéletben, akár az utcán történt. Sétálása közben egyszer egy mészáros szekeret lát, melyről borjufejek és bárányfejek lógtak le.

Megszólitja a kocsist:

— Miféle embertelen dolog igy szállitani ezeket az állatokat?

A legény nyugodtan ránézett Apponyira és egykedvüen válaszolt:

— Kérem, tisztelt ur, tessék csak hagyni ezeket, szegényeket, ezek már el vannak intézve, ezek le vannak bunkózva, nekik már nem fáj semmi, kérem . . .

*

(*A költő dicsekszik.*) Nagy nyakkendős, kócos haju, vézna legény jelentkezett ma az *Aradi Közlöny* „műhely“-ében. Elsőnek a szolga fogadta a folyosón.

— Mi tetszik?

— Kéziratot hoztam.

— Akkor tessék erre befáradni a segédszerkesztő urhoz.

Odabenn azután előadta, hogy „volna“ egy pár költeménye, nem akarja dicsérni, de hát beszáértők azt mondják, hogy mindegyik kitünő.

— Jó. Szivesked jék csak átadni. Majd meglátjuk, hogy beválik e. Az eredményt a szokott helyen megüzenjük.

— Csak azt akarom még mondani, hogy előkelő vidéki lapok, például a *„Kisfenő és Vidéke“* is közölte a verseimet.

— Szép.

— És soha nem küldték vissza egyiket se.

— Nem küldték vissza? ugy látszik — nem mellékelt a verseihez válaszbélyeget.

Az elhalasztott vendégszereplés

Bajok az olasz operatársulat körül.

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, junius 11.

Ma kellett volna megkezdődni a Massini-féle olasz operatársulat aradi vendégszereplésének. *Szendrey* Mihály szinigazgató tudvalevőleg négy estére szerződtette az olasz társulatot, mely első előadásul a *Troubadourt* hirdette csütörtök estére. A ma esti előadás azonban, mint azt az alább közölt hivatalos kommüniké mutatja, *elmaradt* és az első előadás holnapra van jelezve.

A kommüniké szerint a mai előadás elmaradását holmi közlekedési akadályok idézték elő. Ez akadályok pedigien abból állanak, hogy a társulat eddigi tartózkodási helyéről, *Szabadkáról, adósságai miatt nem tud elmozdulni.* A szabadkai hitelezők ugylátszik lefoglalták a társulat ruhatárát, dekorációit, sőt a pénztárt is, ugyannyira, hogy az olasz művészeknek még Aradig való utiköltségre sem telik.

Hasonló szerencsétlenség már nem első izben esik meg az Aradon vendégszereplő talián művészekkel. Néhány hónappal ezelőtt is játszott Aradon egy olasz operatársulat, amelynek impresszáriója elsikkasztotta a pénztárt és megszökött Aradról.

A Massini-féle társulat, ugylátszik, még pechesebb körülmények között érkezik Aradra. Vendégszereplése idejét már el kellett tolni és ő maga még meg sem érkezett, rossz omen előzi meg. Több aradi emberhez ugyanis a mai napon szabadkai kereskedőktől és hitelezőktől levél jött, amelyben az olasz társulat hitelezői kérik aradi ismerőseiket, hogy eszközöljenek itt foglalást a Massini-féle társulatnál.

Reméllhetőleg azonban holnap sikerül az olasz művészeknek rendezni hitelügyeiket és megkezdhetik aradi vendégszereplésüket, melyek után az aradi műpártoló közönség támogatása következtében talán jobb emlékekkel térnek majd haza Olaszhon kék ege alá. A pártolást különben ez a társaság meg is érdemli, mert valóban a legpompásabb előadásokat produkálják. Hogy a szabadkaiak nem pártolták a társulatot, arról a művészek nem tehetnek. Végre Szabadkáról nem okvetlen muszáj elvárni, hogy „műpártoljon.“

A szinházi iroda az elmaradt bemutatóról ezt a kommünikét adta ki:

Massini elsőrangu olasz operatársulata csak holnap kezdheti meg fellépéseit a nyári-szinkörben. Az egynapi késedelemnek az az oka, hogy a társulat ruhatára elkésve érkezett meg s igy az előadásokat nem kezdhették meg. A 4 napra tervezett vendégjáték első estéje holnap, pénteken lesz s ekkor a *Troubadour* kerül szinre. Erre az előadásra a csütörtökre váltott jegyek érvényesek. Szombaton *Carment* játszák, vasárnapon a *La Traviata*-t és hétfőn a *Zeidónő* t. Jegyek mind a négy előadásra előre válthatók a téli szinház pénztáránál. Az olasz művészek vendégjátéka iránt nagy az érdeklődés.

HIREK.

Gyermekvédő kongresszus Aradon.

Tanácskozás a főispánnál.

József főherceg lesz a védnök.

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, junius 11.

Irtunk már arról, hogy Aradon az őszön gyermekvédelmi kongresszust szándékoznak tartani.

Ez a terv egyre jobban halad a megvalósulás stádiuma felé.

A *Károlyi* Gyula gróf főispán elnöklésével ma délután tartott értekezlet nagy lökést adott ennek az ügynek. Ezen az értekezleten többek között elhatározták, hogy a kongresszus védnökéül József főherceget fogják fölkérni.

A tanácskozásról ezt a tudósitást adjuk:

Az értekezlet délután három és négy óra között folyt le Károlyi gróf főispán aradi lakásán.

Leitner Ernő dr. referált az ügyről és ismertette az előzményeket.

Azután egyöntetüen abban állapodtak meg, hogy irásban és a főispán személyes közbenjárása utján is fölkérik József főherceget, hogy vállalja el a kongresszus védnökségét.

Azután tanácskoztak a teendőkről s elhatározták, hogy a közeli napokban az egész ünnepséget ismertetik a sajtó utján. Erre és a többi teendők előkészitésére aradiakból álló százas-bizottságot alakitottak és a kongresszus időpontját szeptember 20., 21. és 22. napjaiban állapitották meg.

Az értekezleten többek között jelen voltak: Barabás Béla, Varjassy Lajos polgármester, Löcs Rezső tanácsnok. Institoris István dr. megyei főorvos, Leitner Ernő dr., Fodor Ödön dr., Joó Béla, Kovács Vince, Vajda Iván dr. és még mások.

—

— **Időjárás.** A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 12 én az időjárás: Melegebb, elvétve csapadék.

— **Az adóreform és a városok.** Budapestről irják: A városi képviselők tudvalevőleg két albizottságot küldöttek ki az uj adóreform s a városok háztartása reformjának tanulmányozására. Az adóügyi albizottság *Polónyi* Géza elnöklete alatt három ülésben foglalkozott az adóreformokkal s munkálatát tegnap este terjesztette a városi képviselők értekezlete elé. A munkálat magában foglalja azokat a koncesszlókat, melyekre *Wekerle* Sándor pénzügyminiszter hajlandó, de amelyeket az *albizottság munkálata nem tart kielégitőnek s megnyugtatóknak.* A plénum a munkálat kinyomatását elhatározta s ennek megtörténte után uj tanácskozásra gyül össze az érdemben való tárgyalásra. A másik kiküldött albizottság, a *háztartási bizottság*, melynek Holló Lajos az elnöke, a héten szintén összeül s tanácskozásának eredményét a plénum elé terjeszti. Wekerle pénzügyminiszternek igy az a terve, hogy az adóreformot még a nyári szünet előtt letárgyaltassa a pénzügyi bizottságban, füstbe ment, mert a javaslatok legkorábban csak az ősszel kerülhetnek a pénzügyi bizottság elé. A tegnapi ülésen Polónyi s Földes hangsulyozták, hogy a javaslatok progresszivitásával megelégedve nincsenek, mert azok a latifundiumoknak kedveznek s kifejezték aggodalmukat, hogy a javaslatok adóemelést rejtenek magukban. Holló Lajos különösen a kisbirtokosok helyzetének

javitását sürgette. Polónyi megsürgette a börze reformját s a határidő-üzlet eltörlését. Wekerle Sándor kijelentette, hogy javaslatai nemcsak hogy adósmelést nem tartalmaznak, de azok folytán az állam körülbelül 20—25 millióit évenkint elveszt. Ő javaslataival áll és bukik. Népszerű adójavaslatot különben még soha senki sem csinált. Kijelentette továbbá, hogy a városok anyagi helyzetén, segélylyel még az őszön segiteni kiván, ezért szükséges, hogy a *szesz adóreformjára vonatkozó törvényjavaslatok még a nyári szünet előtt letárgyaltassanak.*

— **Az uj államkölcsön.** Fővárosi tudósitónk táviratozza: *Wekerle* Sándor pénzügyminiszter és *Kornfeld* Zsigmond között a mai napon megállapodás jött létre a 150 millió korona névértékü 4 százalékos koronajáradék kibocsátására nézve. A megegyezés szerint a magyar pénzügyminisztérium 22 millió korona névértékü járadékot tart fenn saját részére, a többit pedig a konzorcium veszi át, felerészben fentartva magának az opcio jogát.

— **Makó államsegélye.** Fővárosi tudósitónk táviratozza: A képviselőház kérvényi bizottsága ma délutáni ülésén többek között tárgyalta Makóváros kérvényét, melyben az államtól évi segélyt kér zilált anyagi helyzetének rendezésére. A bizottság a kérvényt pártolólag terjeszti a Ház elé.

— **A német császárné balesete.** Berlinből jelentik: A német császárné állapota tegnap este kielégitő volt. A császárné ágyban fekszik ugyan, de jól érzi magát. Agyban azért kell feküdnie, hogy a nyugalom által elkerüljenek minden komplikációt, melyet az izgalom okozhatna. Tegnap a trónörökösné és az Eitel Frigyes hercegi pár a potsdami uj palotába érkeztek, hogy a császárné állapotáról tudakozódjanak.

— **Sulkovszky herceg birtokeladása.** Mint Budapestről jelentik, *Sulkovszky* herceg *tótsoki* uradalmát eladta *Jálics* Ferenc budapesti bor nagykereskedőnek. Hogy mennyiért vette meg Jálics a nagy birtokot, arról nem tudunk, mert a gondnokság, amely nem azonos az aradmegyei birtokgondnoksággal, nem kivánja nyilvánosságra hozni az összeget.

— **Hegyi Aranka első férje meghalt.** Szabadka társadalmának egy igen szimpatikus tagja lépett ki tegnap az élők sorából: Farkas Jánosnak, a közfiszteletben álló nagykereskedőnek fia, *Farkas* József városi mérnök. A dalias termetü férfit nehéz belső baj emésztette. A betegség négy nap előtt ágybadöntötte. Állapotában ekkor rohamos rosszabbodás állott be, komplikáció lépett föl és hétfőn reggel megváltotta őt szenvedéseitől a halál. Farkas József érdekes, különc természetü, mindamellett lekötelezően kedves modoru, müvészi hajlamu ember volt. Annak idején nagy feltünést keltett Hegyi Arankával való házassága, amelyből két bájos leányka született. A házasság, mint tudjuk, válással végződött. A fiatal mérnök végképen Szabadkán telepedett meg és hivatalos teendői mellett a zenének élt. Kitünő képzettségü hegedüs volt. Második házassága Gábor Nellyvel, az Operaház volt énekesnőjével kilenc év előtt történt. E házasságból két fia született.

— **Vasuti szerencsétlenség.** *Tournayból* jelentik: Ma délelőtt a maffiei személyvonat kisiklott. Egy csomagkocsi a mozdonyra suhant, a mozdony felrobbant és lángba borult. Több utas meghalt és vagy huszan megsebesültek.

— **A Trefortdijak kiosztása.** A *Kölcsey egyesület* vasárnap délelőtt 10 órakor a Weitzer János-utcai polgári iskolában *Varjassy Árpád* elnökletével ülést tart, melyen *Láng Mihály* és *Szöllősi* István beterjesztik jelentésüket a négy iskolában tapasztaltakról, melyek tanitói a Trefort-dijakért pályáztak. A választmány a dijak kiadásáról határozni fog. A nyári szünet előtt ez lesz a választmány utolsó ülése.

— **Érettségi botrány.** *Szamosujvárról* táviratozzák: Az itteni állami főgimnáziumban az idén huszonnégyen jelentkeztek érettségire, melynek szóbeli részét a kolozsvári tankerületi főigazgató utasitására még május végén kitüzték junius 24-ére. Az igazgató, *Mártonffy* Lajos dr. azonban a mult hó végén váratlanul értesitette a diákokat, hogy a vizsga a főigazgató elfoglaltsága miatt már junius 4-én, tehát három héttel előbb lesz. A diákok között nagy rémület és kavarodás támadt erre és a terminus hirtelen változtatásának az lett az eredménye, hogy *tizenkét diák elbukott.* Az érettségit a főigazgató helyett *Kresméry* Károly nagykikindai igazgató vezette. A lakosság körében mozgalom indult meg és táviratoztak *Nagy* György képviselőnek, hogy intézzen interpellációt a kultuszminisztherhez a szamosujvári érettségi botrány miatt. Egy hirlapiró megkérdezte az ügyről a gimnázium igazgatóját, aki kijelentette, hogy a terminus megváltoztatása nem uj és nem szokatlan és a főigazgatónak teljesen hatalmában áll.

— **Esküvő.** *Bányász* Jenő dr. budapesti kereskedelmi és iparkamarai fogalmazó julius hó 4-én tartja esküvőjét *Franke* Gizikével, Budapesten az Erzsébet városi plebánia templomban.

— **Budapestről Debrecenbe lóháton.** Debrecenből irják: Napbarnitotta, érdekes arcu huszártiszt érkezett tegnap este tiz órakor Debrecenbe. A huszártiszt, *Follis* Jenő, a budapesti 10-ik huszárezred főhadnagya, *lóháton* ment Budapestről Debrecenbe 14 óra alatt és ezzel az utjával egy 6000 koronás fogadást nyert meg. A különös utazásnak a következő előzménye van: Follis Jenő pünkösd vasárnapján a huszártiszti kaszinóban budapesti barátaival a lovaglásról vitatkozott, közben felhozta, hogy 16 óra alatt megtesz a lovával 250 katonai kilométert. A barátai nem hitték el, mire Follis 6000 koronás fogadást ajánlott, hogy a mondott idő alatt Budapestről Debrecenbe jön. A fogadás megtörtént és Follis hétfőn reggel öt órakor elindult a fővárosból. Szolnokra délbe érkezett meg és ott két óra hosszat pihent. Szolnoktól alig egy kilométerre kellemetlen baleset érte, a lova hátsó lába egy sinpárba szorult, de egy órai munka után kiszabaditotta a sinpárból és azontul simán ment az uton. Debrecenbe este tiz órakor érkezett meg, frissen, üdén, ugy, hogy a nagy ut fáradalmai meg sem látszottak rajta.

— **A szerelmes bankár-kisasszony.** Budapestről jelentik: *Wahrmann* Gizelláról, a Wahrmann és Társa bankcég szökevény tulajdonosáról érdekes hirt kolportálnak. Azt, hogy a bankár-kisasszony szerelmes volt Riesz Lajosba, a szökevény Fischer és Riesz cég egyik tulajdonosába s tulajdonképen szerelmese után szökött. Most már világosság dereng erre a nagy titokra, hogy, amig Fischer magával vitte hitestársát, miért hagyta itt feleségét a másik Riesz Lajos. A bankcég ellen ujabb feljelentés érkezett s az üzletvezetőt fogva tartják.

— **Megkereszteltek egy szocialistát.** A szocialisták általában nem szeretik azokat a helyeket, ahol szentelt dolgokat őriznek. Pünkösdkor mégis megtörtént, hogy egy szociálista vezér, — aki eddig a zsidó templomba nem járt — annak rendje módja szerint megkereszteltekedett. Ezt a nagy ujságot igy irják meg Temesvárról: Pünkösd vasárnapján a temesvári milleniumi templomban megkereszteltekedett *Deutsch* Ferenc, ki röviddel ezelőtt a szociáldemokraták szakegyletének titkárja volt. A keresztelést *Sülle* János legényegyleti igazgató végezte igen nagyszámu közönség, a katolikus legényegylet és az alakulóban lévő keresztény-szociálista egyesület tagjainak jelenlétében. Keresztapa *Kovacsics* Lajos dr. vármegyei aljegyző volt.

— **Gyilkosság a temetőben.** Nagyváradról jelentik: A nagybáródi temetőben tegnap hajnalban meggyilkolva holtan találták meg *Popa* Vera 80 éves javasasszonyt. Az öreg kuruzslóasszonyról a környékbeli falvakban el volt terjedve a hir, hogy a temetőszéli viskójában nagy összegü pénzeket rejteget. Az utóbbi időben az öreg asszonyt többen zaklatták nagyobb kölcsönökért, de Popa Vera megtagadta s mindenkinek panaszolta, hogy neki nincs egy árva fillérje sem s mégis mindég zsarolják. Tegnap aztán az öreg javasasszonyt halva találták a temetőben. A faluban valószinűnek tartják, hogy a pénzéért ölték meg az öreg asszonyt. A temetőszéli viskóját azonban zárva találták és semmi nyom sem mutatja, hogy rablók jártak volna az öreg asszony szobájában. A vizsgálatot meginditották, a kuruzsló asszony lakásában semmiféle pénzt nem találtak.

— **Belefulladt a Marosba.** *Barta* István 14 éves pécskai fiu pünkösd hétfőjén Szemlak alatt a Marosba fulladt. Holttestét ma kifogták. Az aradi ügyészség a temetési engedélyt megadta, mert a halálesetet körül senkit se terhel felelősség.

— **Molypusztitó és rovarpor** legjobb minőségben Vojtek és Weisznál Aradon. 191.

TANÜGY.

(—) **Az állami tanitóképző rajzkiállitása.** A legujabb rendelkezés folytán a népiskolákban egész modern alapon tanitják a rajzot. Természetesen ez csak akkor lesz sikeres, ha a tanitók maguk ugyanazon helyes uton szerzik meg ismereteiket. Az állami tanitóképző rajzkiállitása épen ezzel számol be, midőn közszemlére bocsájtja a növendékek rajzait. A kiállitás a közönség részére szombaton nyilik meg az intézet rajztermében. A szép siker nagyban hozzájárul Nagy Károly rajztanár és festőművész képességeinek igazolásához.

(—) **Elemi iskolai vizsgálatok.** A Weitzer János-utcai elemi fiuiskolában ma befejeződtek az évzáró vizsgálatok. A szép eredményével végződött vizsga után *Panián* György 4. B. osztályu tanuló szép beszédben köszönte meg a tanitók fáradozását, a nagyközönség érdeklődését. A lelkes buchubeszéd után *Péterffy* Antal vizsgálóbiztos mondott rövid beszédet, mire a kis diákok szétszéledtek.

TORVÉNYKEZÉS.

§ **Becsapott szerzetes rend.** Budapestről irják: A szervitatéri zárda egyik szerzetes barátja, *Udvarnoky* Béla megismerkedett néhány hónappal ezelőtt egy elegáns hölgygyel, *Schobze* Terézzel. E bizalmába férkőzött a szerzetesnek, akiről megtudta, hogy ötezer korona megtakaritott pénze van. A barát még a rendfőnök előtt is titokban tartotta ezt a körülményt, mert a rend szabályai szerint ők szegénységi fogadalmat tesznek. Az asszony azonban ravasz és élelmes volt és egy 17.000 forintos örökségi mesével kicsalta a jóielkü barát 5000 koronáját. A szerzet főnöke valahogy megtudta a dolgot s maga elé citálta a barátot, aki töredelmesen bevallott mindent. Erre a rendfőnök beidéztette Schobze Terézt, aki egy szerződésben kötelezte magát arra, hogy ha örökségét megkapja, kifizeti a pénzt a rendnek. A főnök e közben rájött, hogy az egész örökségi ügy csak mese s egy szó sem igaz az egészből. A rend nevében erre Kocs Elemér dr. ügyvéd hitelezési csalás miatt megtette ellene a feljelentést. Az érdekesnek igérkező pör tár-

gyalását Baumann budapesti járásbiró mára tűzte ki. Több fontos tanu távolmaradása miatt a biróság julius 19 ére halasztotta el a tárgyalást.

§ **A battonyai gyilkosság.** Ez év február elején két embert vittek be Battonyáról a szegedi ügyészség fogházába. Az illetők *Kutyik* György és *Kutyik* Károly földmivelők voltak, akik február 10-én este 9 órakor a korcsmában összeszurkálták *Ladár* Pált. A három ember a *Zámbori* Lajos battonyai korcsmájában mulatott, közben összevesztek és a két testvér bicskával ugy megszurta Ladárt, hogy az a kapott sérülései következtében még ott a helyszinen meghalt. A halálos szurások az arcán és a hátán érték az elhunytat. A királyi ügyészség Kutyik György és Károly ellen szándékos emberölésért emelt vádat. A vizsgálat során kiderült, hogy a gyilkosságot Kutyik György követte el Kutyik Károly felbujtására. A szegedi esküdtszék ma foglalkozott ezzel a bünügygyel és a verdikt alapján Kutyik Györgyöt erős felindulásban elkövetett halált okozott testi sértésért három évi börtönre, Kutyik Károlyt pedig halált okozott testisértés büntettére való felbujtásért *négy évi fegyházra itélte* a biróság. Az itélet jogerős.

§ **Kártéritési pör.** *Fuksz* András volt vasuti fékező, aradi lakós kártéritési pört inditott az Arad-csanádi egyesült vasutak ellen. Fuksz 1906 évi októbar 2 án a 181. számu tehervonatnál teljesitett szolgálatot és Ujszentanna állomáson vonatösszeütközés folytán olyan sulyosan megsérült, hogy munkaképtelen lett. Sérülése szerinte teljesen önhibáján kivül történt és ezért most Fuksz András *Lengyel* Zoltán és *Győző* Lajos budapesti ügyvédek utján 2630 korona évenkénti kártéritési tőke és járulékai iránt az aradi törvényszéknél pört inditott az Acsev. ellen.

KOZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az *Aradi Közlöny* távirati tudósitása. —

Budapest, junius 11.

Néhány ezer mm. 10 fillérrel magasabb. Amerika négy nyolcaddal olcsóbb.

Az árak 50 kilónként számitva:

	Déli zárlat	5 órai zárlat
Buza októberre . .	10.93 – 10.94	10.92—10.93
Zab októberre . .	7.78 – 7.79	7.72—7.73
Rozs októberre . .	9.22 – 9.23	9.19 – 9.20
Tengeri májusra .	6.51—6.52	6.48—6.49
Tengeri juliusra .	6.66—6.67	6.64—6.65

Zarul 5 órakor:

Utótőzsde üzlettelen.

Junius 15-től, augusztus 31-ig a budapesti gabonatőzsde helyiségei ½2 órakor bezárulnak.

Az árutőzsde üzleti ideje d. e. 10-től d. u. ½2 óráig fog tartani.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Junius 11. —

Magyar elsőrendü: Oreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli sulyban ——— fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő sulyban ——— fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli sulyban 130—132 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő sulyban 132—134 fillérig; könnyü páronként 250 kilogrammig terjedő sulyban 136—140 fillérig.

Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felüli sulyban ——— fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő sulyban ——— fillérig; könnyü páronként 240 kilogrammig terjedő sulyban ——— fillérig.

Sertésletszám: Junius hó 8. napján volt készlet 38 562 darab, junius 9. napján felhajtatott 63 darab, junius 9. napján elszállittatott 428 darab, junius 10. napjára maradt készletben 38 197 darab.

A hizott sertés üzlet irányzata: Változatlan csendes.

IDEGENEK ARADON.

— Junius 11. —

Fehér kereszt szálloda. Fischer Henrik vállalkozó Budapest. — Landau Ferenc utazó Budapest. — Brüll Vilmos utazó Budapest. — Mocsár Vilmos utazó Bécs. — Szkurka Elek földbirtokos Mezőpeterd. — Roth Ferenc utazó Budapest. — Löwy Hugó utazó Budapest. — Steiner Kalmán utazó Budapest. — Angyalfi Károly utazó Budapest. — Schwarcz Mihály utazó Budapest. — Roseth Arnold tanár Budapest. — Vass Sándor utazó Budapest — Rauch Árpád mérnök vállalkozó Budapest. — Somlyó József mérnök Budapest. — Rottenstein Gyula mérnök Budapest. — Winter Fülöp utazó Nyitra. — Vidor Jenő mérnök Budapest.

Központi szálloda. Vándor Dezső dr. orvos Budapest. — Heim Zsigmond sertéskereskedő Ujvidék. — Balogh Sándor cirkuszi titkár Nagyvárad. — Markovits Simon utazó Budapest — Ples Mór kereskedő Talács. — Pless Samu kereskedő Sikula — Polyár József utazó Battonya. — Glücksmann Mór ügynök Eperjes. — Ortnár Salamon ügynök Eperjes. — Fleischer Vilmos utazó Temesvár. — Stern A. Samu utazó Nagyvárad. — Rosenberg Jakab utazó Budapest. — Dormán József utazó Budapest. — Komáromi Kálmán kir. jbiró Ujarad. — Mózes Sándor tisztviselő Ágya. — Grishaler Mór borkereskedő Világos.

Vass szálloda Fleischer Zsigmond utazó Budapest. — Strausz Zsigmond utazó Bécs. — Bontescu Virgil tisztviselő Brünn. — Rosenstok Manó utazó Budapest. — Reisz József butorgyáros Békéscsaba. — Leopold Viktor utazó Bécs. — Kohn Béla utazó Budapest. — Brasek József kereskedő Sajtény. — Szabó József hivatalnok Szeged. — Mentzer Vilmos kereskedő Talpas.

Pannonia szálloda. Coroin János lelkész Lazur. — Vannay László gyártisztviselő Turócszentmárton. — Kohn Lipót kereskedő Zsombolya. — Zeller Jakab kereskedő Beél.

NYÁRI SZINHÁZ.

Pénteken, 1908. évi junius hó 12-én:

Massini 40 tagból álló nagy olasz operatársulatának első fellépte.

A Troubadour.

Opera 4 felvonásban, Verditől. Karnagy E. Massini.

SZEMÉLYEK:

Leonora	Piacentini.	Luna gróf	Belletti.
Azucena	Govoni.	Ferrandó	Díglulie.
Inez	Alberti.	Ruitz	Dileo.
Manrico	Guasco.	Egy cigány	Grife.

Holnap szombaton, 1908. junius 13 án

Carmen.

Nagy opera.

URÁNIA SZINHÁZ.

(Báró Simonyi-utca I. szám, Szabadságtér mellett.)

Teljesen uj müsor. Válogatott érdekességek.

Aranymosók.

Müsor 1908. junius hó 12-én, pénteken:

1. Futás az esernyő után. Kacagtató. — 2. Elsikkasztott tervek. Dráma. — 3. Koppenhága Látványosság. — 4. Vaddisznóvadászat. Sportkép. — 5. Mesterséges tojásköltés. Humoros. — 6. Dráma egy téli éjszakán. Életkép. — 7. Kinematográf. Kacagtató. — 8. A patkányfogó. Fantasztikus. — 9. Müsoron kivüli szám. Szenzációs amerikai kép. — 10. Aranymosók. Tanulságos.

Minden előadás alatt katonazene játszik. — Cukrászda.

Előadások: Délután 6 órakor, este ½8 órakor és 9 órakor.

Az előadásokra bármikor be lehet menni.

Junius 28. Az aradi könyvnyomdászok „GUTENBERG DALKÖRE“ a Csálai nagyerdőben séta hangversenynyel egybekötött NAGY NYÁRI MULATSÁGOT rendez saját zászlója alapja javára. Kedvezőtlen idő esetén a mulatság julius 5-én lesz.

NYILTTER.*

Ügyes

— molnár —

kerestetik **julius hó 1-én** való belépésre gőzüzemü malmunkhoz. — Ki az **asztalos** vagy **ács** mesterséghez is ért, előnyben részesül.

Seidner Bernát és fia

Berzova. 2248

RR. PP. Benedictins-féle

Szájviz, fogpor, fogpasta.

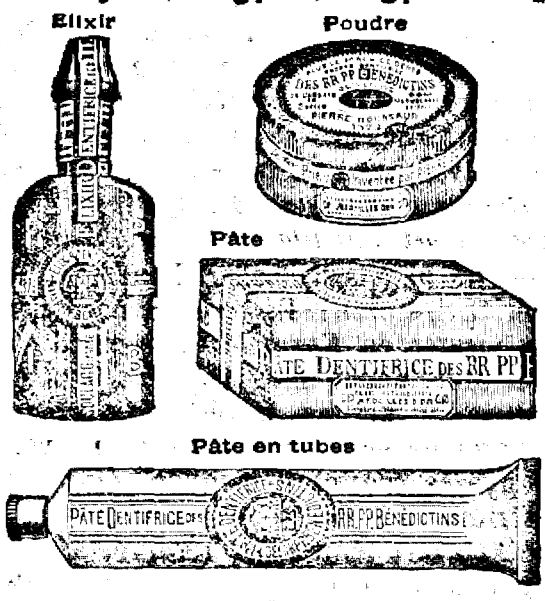

DENTIFRICES Elixir, Poudre, Pâte

DES RR.PP. **BÉNEDICTINS**

de l'Abbaye de **SOULAC**

Eredeti csomagokban kaphatók a megfelelő üzletekben.

Szépség titok! Szépség titok!

Puder és arckrém

„Germandrée“

Ideális, kellemes illat, alig látható és discrét, előmozditja a bőr egészségét és szépségét.

Mignot-Boucher, Illatszerész

19 Rue Vivienne, Paris. 5946

Csakis eredeti csomagolásban és előkelőbb üzletekben kaphatók

Napernyők

minden szinben és fekete óriási választékban, legjutányosabb árak mellett.

1881

Hoffmann Sándor

Szinház-épület.

Régi épitési anyagok — eladása. —

Az ujonnan épülő jószágigazgatósági palota helyén levő régi **Takácsy-féle ház lebontásánál** (Széchenyi- és Ferdinánd-utca sarkán) kikerülő

udvarburkolati terméskő és cserépkályhák

azonnal, továbbá egyéb épületanyagok folytatólagosan

2240

eladatnak.

Fodor és Reisinger.

1451

Telefon 633.

FISCHER ÁRMIN

szobafestő és mázoló

Vörösmarthy-utca 3.

A legegyszerübbtől a legdiszesebb kivitelig elvállal munkákat ugy helyben, mint vidéken. 1905

Elsőrendü pörkölt, nehéz

szalonna

jutányos áron kapható

Meisztrovich Jánosnál

Aradon. 2235

Permetező javitások elfogadtatnak.

M. kir. szabadalmazott

Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségü gummi csövek legolcsóbb gyári árakon.

A szivattyu hengerből a bor utolsó cseppig kifolyik, a szőlő magvai, héjak és egyébb tisztátlanságok azonnal továbbittatnak, ezáltal a szivattyu nem rosszik és a bort nem rontbatja, a gépezet jó működése ért 3 évi jótállás, ingyen javitás.

Tüzi fecskendők

Beltyó szelepekkel. Községeknek legalkalmasabb, mert homokos és sáros viz használatánál sem tagadják meg szolgálatot, — a gép jó működése ért 3 évi jótállás (ingyen javitás) hozzá való országos egységes csavarok és a legjobb minőségü belső gummirozott kendercsövek a legolcsóbb árban.

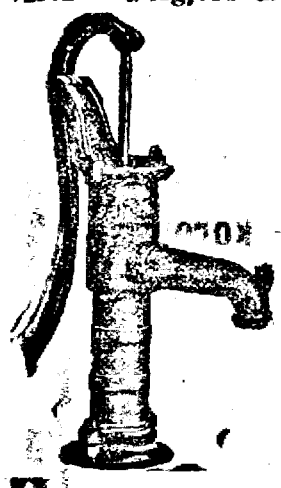

Kutak

a hozzávaló

csövekkel

olcsóbbak és jobbak, mint bármely belföldi vagy külföldi gyárban.

Hönig Otto

m. királyi szabadalmazott tüzi fecskendő és szivattyu készitő. 351

Arad, Rákóczi-utcza 27. sz.

BUZIÁS GYÓGYFÜRDŐ

vasuti állomás, posta, távirda és telefon.

— Közvetlen gyorsvonati kocsi Budapest nyugati pályaudvarról. Idény: május 15.—szeptember 15. —

Speciális gyógyfürdő szivbetegek részére, női bajoknál, hólyag- és vesebajoknál, kő- és fövénybetegségeknél, a légutak-, az emésztő- és kiválasztó-szervek hurutus bántalmainál. Sápkór, vérszegénység, görvélyés angolkór, általános gyengeség és a női ivarszervek idült bajainál. Radioaktiv szénsavas sós és szénsavas vasas források. Prospektust kivánatra küld a Fürdőigazgatóság.

Muschong-Buziásfürdői

SZÉNSAV-MŰVEK

kartelen kivül szállitanak, azonnal bármily mennyiségü természetes vegyileg legtisztább folyékony szénsavat

a világhirü buziásfürdői szénsavforrásokból.

Össze nem tévesztendő mesterségesen előállitott kevésbbé kiadós szénsavval.

Megbizható, szigoruan lelkiismeretes kiszolgálás.

Sürgönycim: MUSCHONG, BUZIÁSFÜRDŐ.

Interurban telefon 18. sz. 5881

14363—1908. sz.

Hirdetmény.

Közhirré tesszük, hogy a nagyméltóságu m. kir. Földmivelésügyi miniszter ur 32900—1908. sz. a. kelt rendeletével a répabogár pusztitásai és kárositásainak lehető megakadályozása végett a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. XII. t.-c. 58. §-ában adott felhatalmazásánál fogva az ugynevezett répabarkét (lisztes répabogár, Cleonos punctivent ris Germ) valamint a hamvas vicellér bogarat (Otiorrhynchus ligustici Zinne) azon káros állatok és rovarok közzé soroztam, melyeknek irtása az idézett t.-c. szerint kötelező. Miért is elrendeli, hogy minden birtok répaföldjén az emlitett bogarakat márciustól junius hó közepéig irtani tartozik.

Az irtásra vonatkozó részletes utmutatást a város közelebb rendelkezésre fogja bocsájtani.

Arad, 1908. évi május hó 9-én.

A városi tanács.

DEPILLOR

HAJVESZTO.

E csodahatásu szerrel minden oly helyről, a hol a hajnövés alkalmatlan, mint arc, nyak, kezek, azt egy pár perc alatt minden fájdalom nélkül eltávolitja. Ára utasitással 1 korona.

Tyúkszemétől

mindenki megszabadul

a Hajós-féle ANAGALLIN használata által. Nem piszkit, nem ragadós, kezelése igen egyszerü.

Ára utasitással 70 fillér.

Ovakodjunk az utánzatoktól. Csak olyan készitményt tessék elfogadni, ahol „Anagallin“ szó látható.

Poloskák

kiirtására legjobb szer a

Phenolsav.

Még a petéket is kiirtja, a butorokat nem támadja meg.

Ára egy üvegnek 70 fillér.

Ideális, legjobb, legtartósabb amerikai

Gummi-óvszer

a

NEVER.

6 darab egy eredeti fémdobozban 2 korona.

A fenti szerek kaphatók az egyedüli készitőnél:

Hajós Árpád

gyógyszertárában 241

Arad, Andrássy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.

Elsőrendü látszerész üzlet.

DICK · SAMU

órás és látszerész

Arad Andrássy-tér és Weltzer János utca sarkán

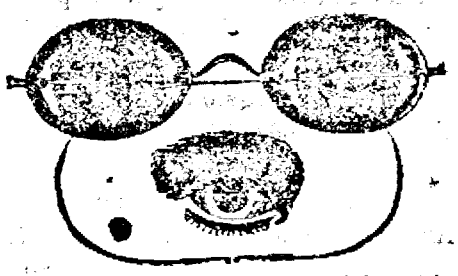

Elad és javit mindennemü órákat két évi jótállás mellett a legolcsóbb árakon. Raktáron tart mindennemü szinházi látcsöveket a legkülömbözőbb kiállitásban, legfinomabb lorgnettek, orrcsiptetők és szemüvegek, arany, ezüst, nickel és teknősbéka csont keretekben, legjobb üvegekkel.

Nagy raktár sürüségi fokmérőkben, bor, must és szesz részére, továbbá mindenféle hőmérők, mindennemü kivitelben. 2413

Szemüvegek és orrcsiptetők orvosi rendelet szerint azonnal készittetnek.

10012—1908. kh. sz.

Hirdetmény.

Tudomásomra jutott, hogy az aradi boza és limonádé árusitók a hüsitő italokba jégvermekből származó jeget dobálnak bele.

Miután a városi orvosi hivatal véleménye szerint a jégvermekből származó jégnek ily módon való használata az egészségre ártalmat idézhet elő, a jégnek a hüsitő italokba való bedobását ezennel betiltom s felhivom a bóza és limonádé árusitókat, hogy az italokat oly módon hütsék le, hogy a jég az élvezendő hüsitő itallal ne érintkezzék.

Azon árusitók, kik ezen betiltás dacára az italokba jeget dobnak, az 1876. évi XIV. t.-cz. 7. §-a alapján 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetén 60 napig terjedhető elzárással fognak büntettetni.

Arad, 1908. évi junius hó 3-án.

Sarlot,
főkapitány.

Ertesités!

Aradon, Atzél Péter-utca sarok, a szinház főbejáratával szemben, Zrinyi-utca.

Van szerencsém értesiteni Arad és vidéke nagyrabecsült közönségét, miszerint a közelgő idény beáltával **raktáromat mindennemü bőrökkel felszereltem,** melyből **a legszebb és legjobb kivitelü** 531

uri és hölgy cipőket

készitek,

miért is becses rendelésüket kérem vagyok kitünő tisztelettel

Wolf J.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Szerény nő 27.

Levele van.

Vizsgalapok

kitünő minőségü magyar papiron 100 drb. 90 fillér. Portó 100 darabig 30 fillér 100—600 drbig 72 fillér, szomszédos forgalomban 21 fillér. Ha a pénz előre küldetik, 100 Népiskolai Bizonyitvány K. 1·20 **Ingusz I. és fia** könyvkereskedésében Arad. Arad- és temesmegyei telefon 517. 201

Német gyermeknevelőnő

keres állást. Cim a kiadóhivatalban. 2217

Egy jó karban

lévő füszer- és rövidáru berendezés azonnal, jutányos áron eladó, Weisz Rudolf és Társánál Kovaszincon. 2213

Kiadó!

Izraelita templom épületben egy nagy sarok üzlet és több mellékhelyiségek. Ugyanott nagy választékban mindenféle uj és használt butorok olcsón kapható. 2101

Veszek könyvtárakat

és hangjegyeket. Minden ujdonság raktáron. Antiquar könyvek. Könyvtárak berendezése. Nyomtatványok elkészitése. Kölcsönkönyvtár. Vizsgalapok száza 1 korona. **Kerpel Izsó** könyv- és papirkereskedése, Aradon. 212

Eladó

a belvárosban egy 2200 koronát jövedelmező ház. Bővebbet e lap kiadóhivatalában. 1918

Pörkölt szalonna,

légenszáritott, oldalankint 35—60 kg. nehéz, kapható Rauchbauer Nándornál, Ujszentannán. 1991

Állandóan alkalmi vételek.

Ifjusági iratok félárban. **diszlevélpapir** feltünő olcsón. **Festőminták** kölcsönintézet. **100000 köt. kölcsönkönyvtár.** Krausz Paulin, Szinházépület, telefon 511. 995

Intelligens

özv. urinőnél jó házikoszt kapható. Bővebbet Thököly-tér 4., ajtó 3.

Jó karban levő

irósztalok

megvételre kerestetnek.

10156—908. kh.

Hirdetmény.

Arad szab. kir. város rendőrhatósága által közhirré tétetik, hogy a magyar országos tüzoltó szövetség a nagyméltóságu magy. kir. belügyminiszteriumnak 1903. évi 8849. III/b. számu rendeletével nyert megbizatása alapján a folyó év nyarán a XVII. országos tüzoltó szaktanfolyamot tartja meg, alkalmat és módot óhajtván nyujtani ez által a tüzrendészet és a tüzoltás iránt érdeklődőknek, hogy a lehető legrövidebb idő alatt és aránylag kevés költséggel a tüzoltói szakmában megfelelő kiképeztetést nyerjenek, tüzoltó-testületek szervezéséhez és azok szakszerü vezetéséhez, a tüzrendészet kezeléséhez a megkivántató ismereteket megszerezhessék.

Felkérjük tehát hazánk városait, nagy- és kisközségeit, a tüzoltóságokat és bajtársainkat s mindazokat, kik az emberbaráti szeretet szolgálatában álló nemes intézményünk iránt érdeklődnek, hogy a folyó évi julius hó 5-től julius hó 25-ig bezárólag Budapesten tartandó tizenhetedik országos tüzoltó szaktanfolyamra minél nagyobb számban jelentkezzenek s használják fel az ezen szakmában való kiképeztetésükre kinálkozó kedvező alkalmat.

A tanfolyam kezdődik 1908. évi julius hó 5-én és tart bezárólag julius hó 25-ig.

A részvételben való irásbeli jelentkezés határideje 1908. évi junius 15-ike. Az ezen határidőn tul jelentkezők sem utazási, sem pedig elszállásolási kedvezményre nem tarthatnak igényt.

A jelentkezés a magyar országos tüzoltószövetség elnökségéhez, (Budapest, VII., Rákóczi-ut 38.) intézendő.

Arad, 1908. évi junius hó 9-én.

Sarlot,
főkapitány.

2531—1908. p. m.

Hirdetmény.

Az 1909. évre összeállitott esküdtképes egyének alaplajstromát az 1897. évi XXXIII. t.-cz. 10. §-a értelmében Aradon a városháza I-ső emeletén levő polgármesteri hivatalban 1908. évi junius hó 1-től 15-ig bezárólag terjedő 15 napi időtartamra közszemlére kitesszük azon kijelentéssel, hogy azt az emlitett helyen a hivatalos órák alatt bárkinek jogában áll megtekinteni és akár az alkalmas egyének kihagyása, akár a nem alkalmasak bejegyzése ellen ugyanazon idő alatt hivatalomban irásban benyujtandó vagy szóval előterjeszthető felszólalással élhet, mely felszólalások 1908. junius 15-től 23-ig bezárólag terjedő 8 napi időtartamra ugyancsak a polgármesteri hivatalban közszemlére lesznek kitéve s ezen idő alatt a felszólalások ellen bárki észrevétellel élhet. Az észrevételek irásban hivatalomban nyujtandók be és szóval ugyanott terjeszthetők elő.

Arad, 1908. évi május hó 27-én.

Varjassy,
polgármester.

Tüzifa

raktár.

Van szerencsénk a n. é. közönség tudomására adni, hogy

Nagyváradi-ut 12. sz. alatt

tüzifa, faszén, szerszámfa raktárt

nyitottunk,

hol mindennemü tüzifát nagyban és kicsinyben árusitunk.

Gróf Zselénski Róbert zimbrói erdőkezelőségének aradi tüzifaraktára.

2223

Védekezzünk a

MOLYOK

ellen.

Biztos hatásu **molypusztitó** szerünket ajánljnk —.50, 1.—, 2.— koronás eredeti dobozokban.

VOJTEK ÉS WEISZ

drogueria és parfumeria nagykereskedése

ARADON.

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája. Nyomatott Kurzweil János és Társa budapesti festékgyárának festékével.